

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Ana Bilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ YETERLİK ALGILARI VE
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI
(DOĞU ANADOLU BÖLGESİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ULUCAN

HAZIRLAYAN

Sümeyra CEYHAN

ELAZIĞ-2014

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ YETERLİK ALGILARI VE
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI
(DOĞU ANADOLU BÖLGESİ)

Yüksek Lisans Tezi

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ULUCAN

HAZIRLAYAN

Sümeyra CEYHAN

Bu tez, / 2014 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

1. Doç. Dr. Mehmet TURAN
2. Yrd. Doç. Dr. Muhammed TURHAN
3. Yrd. Doç. Dr. Mehmet ULUCAN

Bu tezin kabulü, Eğitim Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun / /
Tarih ve Sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mukadder BOYDAK ÖZAN

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Yrd. Doç. Dr. Mehmet ULUCAN, danışmanlığında hazırlamış olduğum " Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yeterlik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları" adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Sümevra CEYHAN

../../..

ÖN SÖZ

Bu araştırma ile Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yeterlikleri, çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmiş ve tutum ile yeterlik arasında bir ilişkinin olup olmaması durumu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar paylaşarak, araştırmacılara, öğretmenlere, öğrencilere ve ilgililerine ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Yüksek Lisans öğrenciliğim boyunca bana maddi ve manevi her türlü desteği sunan, değerli fikir ve deneyimlerini benimle paylaşan, hocam Yrd. Doç. Dr. Sayın Mehmet ULUCAN'a, Yüksek Lisans süresince yardımlarını esirgemeyen Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nün değerli hocalarına, çalışmamın araştırma, uygulama ve yazım aşamalarında bana her türlü desteği gösteren değerli hocam Doç. Dr. Mehmet TURAN'a, tez yazım sürecindeki her noktada katkısını esirgemeyen arkadaşlarım Arş. Gör. Eyüp BOZKURT ile Arş. Gör. Fuat ELKONCA'ya ve her zaman yanımda olan süreç esnasında maddi manevi destek sunan eşim Arş. Gör. Görkem CEYHAN'a, teşekkür ederim.

SümeYra CEYHAN

Mayıs, 2014

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yeterlik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (Doğu Anadolu Bölgesi)

Sümeyra CEYHAN

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

İlköğretim Ana Bilim Dalı

Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Elazığ-2014 Sayfa XV+76

Bu çalışmanın amacı, Doğu Anadolu Bölgesindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yeterliklerini çeşitli değişkenler açısından incelemek ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile yeterlik arasındaki ilişkinin olup olmaması durumunu belirlemektir. Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Doğu Anadolu Bölgesindeki Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören Sınıf Öğretmenliği öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Fırat Üniversitesi ve Muş Alparslan Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği bölümlerinin, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 451 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın belirlenen amaca ulaşması için kullanılan veriler, Özgür (1994), tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”, Gibson ve Dembo (1984) tarafından geliştirilen, daha sonra Guskey ve Passaro (1994) tarafından yeniden gözden geçirilen ve Diken (2004) tarafından Türkçe’ye uyarlaması yapılan “Öğretmen Yeterlilik Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”ndan elde edilmiştir. Araştırma verilerinin istatistiksel çözümlenmeleri bilgisayarda istatistik paket programı kullanılarak

yapılmıştır. Verilerin analizinde, normallik varsayımı sağlanmadığı için nonparametric testler kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının; cinsiyet, sınıf düzeyi, bölüm tercih sırası, mevcut transkript not ortalaması, anne öğrenim düzeyi, bölümlerinden memnun olma durumu, hayallerinde öğretmenlik mesleğinin olması durumu, ilkökul öğretmenlerinden memnuniyeti ve ailelerinin aylık ortalama geliri değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklerinin; bölümlerinden ve ilkökul öğretmenlerinden memnun olma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yeterlik ölçeklerinden elde edilen toplam puanların analizleri sonucunda, sınıf öğretmen adaylarının tutum ve yeterlikleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tutum, Yeterlik Algısı, Öğretmenlik Mesleği.

ABSTRACT

Master's Thesis

**The Attitudes and Competencies of Primary School
Teacher Candidates Towards Teaching Profession
(Eastern Anatolia Region)**

Sümeyra CEYHAN

Firat University

Institute of Education Sciences

Department of Primary Education

The Field of Primary School Teaching

ELAZIG-2014 Page XV+76

The purpose of this study is to examine the attitudes and competencies of primary school teacher candidates towards teaching profession in terms of various variables and to determine whether there is a relationship between the attitudes and competencies towards teaching profession or not. The students of primary school teaching departments studying in the faculties of education at universities in Eastern Anatolia Region in the spring semester 2013 constitute the population of the study. The sample of the study includes 451 students who are voluntary to participate in the study, and first, second, third and fourth grade students of primary school teaching departments at Firat University and Muş Alparslan University in the spring semester of 2012-2013 academic year. The data to be used for the aim of the research were obtained through “Attitude Scale towards Teaching Profession” developed by Özgür (1994), “Teacher Efficacy Scale” which was formed by Gibson and Dembo (1984), later on reviewed by Guskey and Passaro (1994) and adapted to Turkish by Diken (2004), and “Personal Information Form” developed by the researcher. The statistical analysis of the research data was carried out using a statistical package program on the computer. Since the normality assumption was not provided, nonparametric tests were applied for the data analysis.

Meaningful differences were identified in the attitudes of primary school teacher candidates having participated in the research according to the variables like “gender, class level, department selection sequence, grade point of average, mother’s education level, being satisfied from the department, dream of becoming a teacher being satisfied from the primary school teacher and parents’ monthly average income”.

It was also found that the competencies of primary school teacher candidates indicated meaningful differences with respect to “being satisfied from the department and from the primary school teacher” variables.

It has been concluded that there is a positive and meaningful relationship between the attitudes and competencies of primary school teacher candidates in the result of the analysis of the total scores gathered via the attitude and competency scales towards teaching profession.

Keywords: Attitude, Competency, Teaching Profession.

İÇİNDEKİLER

BEYANNAME	III
ÖN SÖZ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT.....	VII
İÇİNDEKİLER	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
TABLolar LİSTESİ	XIII

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırma Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Sayıtlılar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Öğretmenlik Mesleği ve Yeterlikleri	7
2.1.1. Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri	8
2.1.2. Öğretmenlik mesleğinin genel yeterlilikleri.....	9
2.1.2.1. Kişisel ve mesleki değerler - Mesleki gelişim.....	10
2.1.2.2. Öğrenciyi tanıma	10
2.1.2.3. Öğrenme ve öğretme süreci.....	10
2.1.2.4. Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme.....	11
2.1.2.5. Okul, aile ve toplum ilişkileri.....	11
2.1.2.6. Program ve İçerik Bilgisi.....	11
2.2. Sınıf Öğretmenliğinin Özel Alan Yeterlilikleri.....	12
2.2.1. Yeterlilik Alanları ve Alt Yeterlilikleri.....	12
2.2.1.1. Öğrenme-öğretme ortamı ve gelişim.....	12
2.2.1.2. İzleme ve değerlendirme	13
2.2.1.3. Bireysel ve mesleki gelişim - Toplum ile ilişkiler.....	13
2.2.1.4. Sanat ve estetik.....	13
2.2.1.5. Dil becerilerini geliştirme.....	14

2.2.1.6. Bilimsel ve teknolojik gelişim.....	14
2.2.1.7. Bireysel sorumluluklar ve sosyalleşme	14
2.2.1.8. Beden Eğitimi ve Güvenlik	15
2.3. Öğretim Sürecinde Öğretmenin Rol ve Nitelikleri	15
2.4. Öğretmenlik Mesleğine Yeni Başlayanların Karşılaştığı Sorunlar	17
2.5. Öğretmen Yetiştirme	18
2.5.1. Türkiye de öğretmen yetiştirmede gelişmeler	18
2.5.2. Türkiye de sınıf öğretmeni yetiştirme sistemi.....	19
2.5.3. Öğretmenlerin meslek bilgisi dersleri	21
2.5.4. Sınıf öğretmenlerin hizmet içinde yetiştirilmesi	22
2.6. Öğretmen Yetiştirmede Sorunlar	23
2.6.1. İstikrar Sorunu	23
2.6.2. Fakülteler arası işbirliği sorunu	23
2.6.3. İstihdam sorunu	23
2.6.4. Politik sorun.....	24
2.6.5. Nitelikli öğretim kadrosu sorunu	24
2.6.6. Finansman sorunu.....	24
2.6.7. Program sorunu	24
2.6.8. Kalite sorunu	24
2.7. İlgili Araştırmalar.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Çalışma Grubu (Evren ve Örneklem)	28
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.3.1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (ÖMYTÖ).....	29
3.3.2. Öğretmen Yeterlik Ölçeği (ÖYÖ).....	29
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu	30
3.4. Veri Toplama Süreci	30
3.5. Verilerin Analizi.....	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	31
---	----

4.2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesine Ait Bulgu ve Yorumlar	36
4.3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesine Ait Bulgu ve Yorumlar	47
4.4. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulgu ve Yorumlar	56

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	57
5.1.1. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar	57
5.1.2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	59
5.1.3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	61
5.2. Öneriler	63
KAYNAKLAR	65
EKLER	72
EK 1. Kişisel Bilgi Formu.....	72
EK 2. Öğretmen Yeterlik Ölçeği.....	74
EK 3. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	75
ÖZ GEÇMİŞ	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. ÖMYTÖ'den elde edilen puanların dağılımı.	38
Şekil 2. ÖYÖ'den elde edilen puanların dağılımı.	49

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre dağılımları.....	31
Tablo 2. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerine göre dağılımları.....	31
Tablo 3. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerini tercih etme sıralarına göre dağılımları.....	32
Tablo 4. Sınıf öğretmeni adaylarının mevcut transkript not ortalamalarına göre dağılımları.....	32
Tablo 5. Adayların mezun olduğu lise türüne göre dağılımları.....	33
Tablo 6. Öğrenci annelerinin sahip olduğu öğrenim düzeyine göre dağılımları.....	33
Tablo 7. Öğrenci babalarının sahip olduğu öğrenim düzeyine göre dağılımları.....	34
Tablo 8. Sınıf öğretmeni adaylarının ailesinde öğretmen olup olmasına göre dağılımları.....	34
Tablo 9. Sınıf öğretmeni adaylarının hayallerinde öğretmenlik mesleğinin olup olmasına göre dağılımları.....	35
Tablo 10. Sınıf öğretmeni adaylarının ilkokul öğretmenlerinden memnun olup olmasına göre dağılımları.....	35
Tablo 11. Sınıf öğretmeni adaylarının, ailelerinin aylık ortalama gelir düzeylerine göre dağılımları.....	36
Tablo 12. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerinden memnun olup olmasına göre dağılımları.....	36
Tablo 13. ÖMYTÖ'den elde edilen toplam puana ilişkin tanımlayıcı istatistikler.....	37
Tablo 14. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.....	38
Tablo 15. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	40
Tablo 16. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerini tercih etme sıralarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.....	41
Tablo 17. Sınıf öğretmeni adaylarının mevcut transkript not ortalamaları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	42

Tablo 18. Sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türü ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.	42
Tablo 19. Sınıf öğretmeni adaylarının baba öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	43
Tablo 20. Sınıf öğretmeni adaylarının anne öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	44
Tablo 21. Sınıf öğretmeni adaylarının ailelerinde öğretmen olup olmama durumu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.....	44
Tablo 22. Sınıf öğretmeni adaylarının meslek hayalleri arasında öğretmenlik mesleğinin var olması durumuna göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.....	45
Tablo 23. Sınıf öğretmeni adaylarının ilkokul öğretmenlerinden memnun olma durumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.	45
Tablo 24. Sınıf öğretmeni adaylarının ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyi ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.	46
Tablo 25. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerinden memnun olma durumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.	47
Tablo 26. ÖYÖ'den elde edilen toplam puana ilişkin tanımlayıcı istatistikler.....	48
Tablo 27. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.....	49
Tablo 28. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	50
Tablo 29. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerini tercih etme sıralarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu....	51
Tablo 30. Sınıf öğretmeni adaylarının mevcut transkript not ortalamaları ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.	51

Tablo 31. Sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türü ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	52
Tablo 32. Sınıf öğretmeni adaylarının baba öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	53
Tablo 33. Sınıf öğretmeni adaylarının anne öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	53
Tablo 34. Sınıf öğretmeni adaylarının ailelerinde öğretmen olması durumu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.....	54
Tablo 35. Sınıf öğretmeni adaylarının meslek hayalleri arasında öğretmenlik mesleğinin var olması durumuna göre öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.....	54
Tablo 36. Sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul öğretmenlerinden memnun olma durumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	54
Tablo 37. Sınıf öğretmeni adaylarının ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyi ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	55
Tablo 38. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerinden memnun olma durumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.....	55
Tablo 39. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yeterlikleri arasındaki korelasyon.....	56

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırma Problemi

Sosyal, ekonomik ve bilimsel gelişmeler ile dünya sürekli değişmektedir. Ulusların bir taraftan bu değişime ayak uydurabilmeleri bir taraftan da bu değişimin öncülüğünü yaparak modernleşmede ön sıralarda yer alabilmeleri için eğitim sistemlerine yatırım yapmaları gerekmektedir (Saracaloğlu, Kumral, ve Kanmaz, 2009, s. 39). Eğitim sisteminin en temel öğelerinin öğretmenler olduğu göz önüne alınırsa, eğitime yapılacak olan yatırımın başında öğretmen yeterliğinin ya da niteliğinin artırılması gelmektedir. Bu bakımdan bir ülkede eğitimin gelişmesi ve insanın niteliği büyük ölçüde öğretmenin niteliğine bağlıdır. Öğretmen eğitime nitelik açısından bakılırsa; eğitim sürecinin her zaman merkezinde yer alan öğretmen-öğrenci ilişkisi bakımından öğretmenin niteliği ile öğretmenin yeterliğinin sıkı sıkıya ilişkili olduğu görülür (Akyıldız, 1991). Bu nedenle öğretmen adaylarının hizmete başlamadan önceki eğitimleri sırasında mesleki yeterlikleri kazanmalarının sağlanması büyük önem taşımaktadır (Çetinkaya, 2007, s. 8).

Yeterlik, bir görevi icra etmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için ihtiyaç duyulan yetenek, bilgi ve becerileri ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, belirli bir görevi ya da rolü kabul edilebilir bir seviyede yerine getirmek için sahip olunması gereken kapasiteyi vurgular. Yeterlik kavramı, öğretmenlik mesleği açısından değerlendirildiğinde, öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, anlayış, beceri ve tutumları ifade etmektedir. Öğretmen yeterlikleri; farklı öğretim ortamlarında etkili bir performans için gerekli olan bilgiler, beceriler, tutumlar ve kişilik özelliklerinin bir bütünü olarak tanımlanabilir (Çetinkaya, 2007, s. 8). Buradan hareketle öğretmenin yeterliğinin en temel yapı taşlarından biri, öğretmenlerin mesleklerine yönelik geliştirdiği tutumları olduğu

söylenbilir. Çünkü bu tutum öğretmenlerin mesleki davranışlarının en güçlü belirleyicilerinden birisi olması nedeniyle onların mesleği algılayış biçimini yansıtır. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları, kendi meslek anlayışlarına temel teşkil etmektedir ve bu yaşantıların mesleğe karşı olumlu tutumlar kazandıracak şekilde düzenlenmesi gerekir (Çeliköz ve Çetin, 2004, s. 137). Sabırlı, özverili ve öğretimdeki engeller karşısında ısrarcı olmayı gerektiren öğretmenlik mesleğinde başarılı olmak için bu mesleği severek ve isteyerek yapmak çok önemlidir. Bu durum öğretmenlerin mesleklerine karşı taşıdıkları olumlu tutumla yakından ilişkilidir (Açışlı ve Kolumuç, 2012, 267).

Bireyin başarılı bir öğretmen olabilmesi için, hem iyi bir konu alanı bilgisine, hem de öğretmenlik formasyonu bilgisine sahip olması ve öğretmeye güdülenmesi, öğretmenliğe gönül vermesi gerekmektedir (Senemoğlu, 2001).

Öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum; mesleğe ilgi duymak, çocukları sevmek, eğitim ve öğretimin önemini görebilmek vb. iken olumsuz tutumlar ise öğrencileri sevmemek, kendini geliştirmemek, heyecanlı ve istekli olmamak vb. ifade edilebilir. Bundan da anlaşıldığı gibi olumlu tutumlar her zaman öğrenme ve öğretmeyi kolaylaştırarak başarıyı artırmakta; olumsuz tutumlar ise başarıyı düşürmektedir (İlter ve Köksalan, 2011, s. 117). Öğretmen yetiştirme açısından bakıldığında, nitelikli öğretmenin yetiştirilmesi, programın başarısının artırılması için öğretmen adaylarının mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve olumsuz ise olumlu yönde değiştirilmesi için bir takım çalışmalar yapmak gerekmektedir (Semerci, 2004, 140).

Genellikle tutumlar, bilişsel (inançlar), duyuşsal (duygular) ve davranışsal (mevcut aksiyonlar) öğelerden meydana gelir. Bu açıdan değerlendirildiğinde öğretmenin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu onun mesleğindeki davranışlarının en güçlü belirleyicilerinden birisini yani “öğretmenlik meslek anlayışını” yansıtacaktır. Öyleyse öğretmenlerin gerek öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları, gerekse meslek yaşamları boyunca edindikleri deneyimlerle, kendi meslek anlayışlarını oluşturdukları söylenebilir (Can, 1987, s. 160).

Ülkemizde okullarda verilen eğitim ve öğretim hizmetlerinden beklentilerin giderek arttığı ve çeşitli gelişmeler sonucunda öğrenmenin yapısında meydana gelen

değişmeler nedeniyle, öğretmenlerin sorumluluğu, her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Bütün ülkelerde kabul edilen bu gerçekler, öğretmenlerin üniversitede aldıkları eğitimlerinin, kendilerini bekleyen yeni rollerini oynamalarına yardım edecek şekilde yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir. Öğretimdeki çerçevenin geliştirilmesi, mesleki standartların genişletilmesi, öğretmenlerin daha fazla söz sahibi olmalarını, öğretmenlerin kendilerine daha fazla güvenmelerini, öz yeterliliklerini daha olumlu ve güçlü hissetmelerini sağlayacaktır. Toplumun ihtiyaçlarını bilen ve kendi yeteneklerinin, kapasitesinin farkında olarak, öğretim olgusu içerisinde aktif role kavuşacak öğretmen, öğretmenliğe uygun kişisel özelliklere sahip, öğretim yöntemlerini etkili şekilde kullanan, alanına hâkim olan ve bunu çevresinde hissettiren bir kimliğe kavuşacaktır. Böylece, öğrencilerine daha çok yardımcı, objektif, demokrat, yenilikleri takip eden, gelişen ve değişen dünya ile uyumlu bireyler yetiştirme sürecinde daha başarılı ve yeterli hale gelecektir. Burada öğretmen yetiştiren kurumlara büyük görevler düşmektedir (Çetinkaya, 2007, s. 9).

Öğretmen yetiştiren kurumlar içinde en önemlilerinden biri sınıf öğretmeni yetiştiren fakültelerdir. Çünkü ilkokul, eğitim sistemimizin temel taşıdır. Bu eğitim kademesinde çocuğa, toplum içinde diğer bireylerle uyum içinde yaşama kural ve becerileriyle yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürmeleri için gerekli bilgi ve beceriler kazandırılır (Erdem, 1998). Bunları kazandıracak olan da sınıf (ilkokul) öğretmenleridir. Eğitim sistemimizin belki de en önemli kademesini oluşturan ilkokulda görev yapacak sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin yeterliklerinin ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bunları etkileyen faktörlerin tespit edilmesi eğitim kalitemiz açısından önem arz etmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Doğu Anadolu Bölgesindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik sahip olduğu yeterlik ve tutum düzeylerini belirlemek ve çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- ❖ Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ne düzeydedir?

❖ Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları,

- a) Cinsiyetlerine,
- b) Sınıf düzeylerine,
- c) Bölümlerini tercih etme sıralarına,
- d) Mevcut transkript not ortalamalarına,
- e) Mezun oldukları lise türüne,
- f) Babalarının öğrenim düzeylerine,
- g) Annelerinin öğrenim düzeylerine,
- h) Ailelerinde (anne-baba-kardeş) öğretmen olma durumuna,
- i) Meslek hayalleri içinde öğretmenliğin varlığına,
- j) İlkokul öğretmenlerinden memnun olma durumuna,
- k) Ailelerinin aylık ortalama gelir düzeylerine,
- l) Öğrenim gördükleri bölümlerinden memnun olma durumuna,

göre farklılaşmakta mıdır?

❖ Sınıf öğretmeni adaylarının yeterlik algıları,

- a) Cinsiyetlerine,
- b) Sınıf düzeylerine,
- c) Bölümlerini tercih etme sıralarına,
- d) Mevcut transkript not ortalamalarına,
- e) Mezun oldukları lise türüne,
- f) Babalarının öğrenim düzeylerine,
- g) Annelerinin öğrenim düzeylerine,
- h) Ailelerinde (anne-baba-kardeş) öğretmen olma durumuna,
- i) Meslek hayalleri içinde öğretmenliğin varlığına,
- j) İlkokul öğretmenlerinden memnu olma durumuna,
- k) Ailelerinin aylık ortalama gelir düzeylerine,
- l) Öğrenim gördükleri bölümlerinden memnun olma durumuna,

göre farklılaşmakta mıdır?

❖ Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Eğer bir ilişki mevcutsa, bu ilişki ne düzeydedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim sistemimizin belki de en önemli kademesini oluşturan ilkokulda görev yapacak sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bunları etkileyen faktörlerin tespit edilmesi eğitimde nitelik ve kalite açısından önem arz etmektedir. Alanyazında sınıf öğretmeni adaylarının tutum ve algılarını inceleyen birçok araştırma mevcuttur. Ancak hem yeterlik algıları hem tutumlarını beraber ele alan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu iki faktörün beraber ele alınıp değerlendirilmesi öğretmen yetiştiren kurumlar ve eğitim sistemimiz açısından önemlidir. Ayrıca değişen eğitim şartları, ilkokulun dört (4) yıla düşürülmesi ve çok sayıda yeni eğitim fakültesinin açılması dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik algıları ve tutumlarının belirlenmesi ve bunları etkileyen değişkenlerin tespit edilmesi önem arz etmektedir. Buna ek olarak bu çalışmanın MEB'e, okul yönetimlerine, bireylere, ailelere ve araştırmacılara yol gösterici ve kaynak olacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlılar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının veri toplama araçları olarak kullanılan “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”, “Öğretmen Yeterlik Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu”na gerçek durumlarını yansıtacak şekilde yanıt verdikleri varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

- a) Araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının kişisel bilgi formu ve ölçeklerdeki maddelere verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
- b) Araştırma, evreni temsil etmesi için seçilen sınıf öğretmeni adaylarından oluşan örneklem ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Yeterlik: Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde: 1. Bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet. 2. Görevini yerine getirme gücü, kifayet (TDK, 1998: 2442), olarak verilmektedir. Aynı kelime Millî Eğitim Bakanlığı'nın Örnekleriyle Türkçe Sözlük'ünde: 1. Bir işi yapma imkân ve gücünü sağlayan özel bilgi, yeterli bilgi ve ustalığa sahip olma, ehliyet. 2. Vazifesini yerine getirme gücü, kifayet, liyakat (MEB, 2004: 3208), olarak verilmektedir.

Yeter(li)lik: Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlük'ünde: Yeterli olma durumu (TDK, 1998: 2442), olarak verilmektedir. Aynı kelime Millî Eğitim Bakanlığı'nın Örnekleriyle Türkçe Sözlük'ünde: Yeterli olma hali (MEB, 2004: 3208), olarak verilmektedir.

Tutum: Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlük'ünde: Tutulan yol, davranış (TDK, 1998: 2260) olarak verilmektedir. Aynı kelime Millî Eğitim Bakanlığı'nın Örnekleriyle Türkçe Sözlük'ünde: Tutulan yol, davranış; hareket tarzı (MEB, 2004: 2939) olarak verilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Öğretmenlik Mesleği ve Yeterlikleri

Eğitim ve öğretimde hedefler ve içerik ne kadar iyi belirlenirse belirlensin, okulun fiziki şartları ne kadar iyileştirilirse iyileştirilsin öğretmenler gerekli yeterliğe sahip olmadan eğitimde beklenen sonucun elde edilmesi mümkün değildir. Öğretme işinin temel sorumlusu öğretmenlerdir. İyi öğretmen olma, öncelikle eğitimle ilgili sorunları çözebilme, okul içi ve okul dışı iletişimde başarılı olabilme, her türlü eğitim şartlarına uyum sağlayabilme, öğrencilerle olduğu kadar öğrenci velileri ile de iletişim içerisinde olabilme; kısacası sorumlu ve tutarlı olmayı gerektirir (Demirel, 2003, s. 245).

Öğretmenin en temel görevi; öğrenciye yaparak, yaşayarak öğrenmeyi öğretmesi, etkili öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak derste vermek istediğini öğrencinin algılayabileceği şekilde verebilmesi, bilgi ve kavrama gibi alt düzeyde bilişsel boyutla beraber analiz ve sentez gibi üst düzey bilişsel seviyelere öğrencinin çıkabilmesi için yol gösterici olması, öğrencilerin eleştirel düşünmesini sağlaması ve öğrenciye etkili çalışma ve etkili öğrenme yollarını gösterebilmesidir (McDevit and Troyer, 1995, Akt.: Demirel, 2003, s. 246).

Alanyazında öğretmenlikle ilgili birçok tanımlama mevcuttur. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesine göre öğretmenliği; devletin eğitim öğretim ve ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir uzmanlık mesleği olarak tanımlamaktadırlar. Öğretmenlik sürekli gelişme halinde olan bir uzmanlık meselesidir. Kuşkusuz, toplumsal, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, öğretmen eğitiminde izlenen yaklaşım ve yöntemlerin sürekli olarak gelişmeye açık tutulmasını zorunlu kılmaktadır (Ataünal, 1987).

Öğretmenlik belirli bir hizmet alanına sahiptir. Yerine getirilmesi belirli bilgi ve beceriye dayalı uzmanlık bilgisi gerektirmekte ve bu ancak örgün eğitim aracılığıyla sağlanabilmektedir. Öğretmenliğin de her meslek gibi kendine özgü bir meslek kültürü vardır. Örneğin öğretmenlerin kendine özgü bir okul kültürü, öğretmenevi gibi belirli mekânlarda toplanma, çeşitli sosyal gruplar, kendilerine özgü sendikaları ve meslek grupları vardır. Diğer mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de denetim mekanizması vardır. Ve bu denetimin diğer mesleklerden çok daha yoğun olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin kendilerine özgü bir meslek ahlakları vardır. Örneğin öğretmenler her öğrenciye eşit ve adil bir şekilde davranmalı ve gerektiğinde öğrenciye ait bireysel durumları gerekli kişilerden başka kimseyle paylaşmamalıdır (Taşpınar, 2004, s. 153).

2.1.1. Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri

Her meslek kendine özgü nitelikler taşımakta ve bir bakıma bu özellikler bir mesleği diğer meslekten ayıran faktörler olmaktadır. Buradan hareketle öğretmenlik mesleğinin özellikleri şu şekilde sıralanabilir.

1. Öğretmenlik tüm ülkelerde görülen en yaygın meslektir.
2. Öğretmenlerin çok büyük bir kısmı devlet memurudur.
3. Öğretmenlik mesleğini daha çok toplumun orta kesiminden gelen bireyler seçmektedir.
4. Öğretmenlik mesleğinin geliri düşüktür.
5. Öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü çok yüksek değildir.
6. Öğretmelik mesleği bayanlar tarafından da çoklukla tercih edilen bir meslektir (Erdem, 1998, s. 31).

Öğretmenlik mesleğinde istihdam edilen birey sayısı çoktur. Sayının fazla oluşu bazı olumsuzluklara neden olmaktadır. Örneğin öğretmenlerin gelir düzeyi tatmin edici düzeyde değildir. Bu durum öğretmenlerin toplumsal statülerini de aşağı çekmektedir ve bunun yanın da ülkemizde son yıllarda eğitim fakültesi sayısının artması ve fen edebiyat fakültesi mezunlarına da formasyon verilmesi sebebiyle öğretmen adayı sayısını ciddi oranda arttırmıştır (Taşpınar, 2004, s. 154).

Öğretmenler, öğrencilerini eğiten, yöneten bireylerdir ve bunun aksine öğrencilerde yönetilmeye karşı oldukça dirençlidirler. Öğrenciler, kendilerine verilmek istenen bilgilerin gerçek hayatta işlerine yarayacağını hissederlerse ya da bu konuda öğretmen tarafından ikna edilirlerse direnç göstermekten vazgeçebilirler. Öğretmenlik mesleğinin içeriği diğer mesleklere göre daha soyut yapılıdır. Bu durum öğretmenlerin işini daha da zorlaştırır. Eğer okul yaşantısı sadece okulda kalırsa yani, öğrenci okulda öğrendiklerinin gerçek yaşamda karşılığını bulamazsa, bu durumda öğrenme ve kalıcılık daha da zorlaşır. Eğitimi, bireyi yaşama hazırlama süreci olarak görmek yerine, yaşamın kendisi olarak kabul etmek ve okul etkinliklerini de buna göre düzenlemek, öğrenme-öğretme sürecini daha somut hale dönüştürebilir (Sönmez, 2011, s. 286).

Öğretmenlik temposu yüksek bir meslektir. Bir çok olay ya da durum aynı anda, bir arada ve hızlı bir şekilde gelişir. Öğretmen bütün bunların aynı anda izlenmesinden ve yönetilmesinden, kontrol altında tutulmasından sorumludur. Öğretmen bir gün içinde daha önce kendisini hazırlama şansı bulamadığı onlarca konu ile ilgili ani kararlar almak zorundadır. Öğretmenlik çok yönlü bir sanattır. Öğrenme-öğretme sürecinin etkili olabilmesi için, öğretmenin, akademik eğitim sürecinde edindiği teknik bilgileri kendi kişilik özellikleri ile bütünleştirip o an içinde bulunduğu şartalara uygun olarak kullanması gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlikte insan ilişkilerinin yoğunluğundan dolayı öğretmenlerde kendine güven daha üst seviyelerdedir. Kendi çocuklarını yetiştirme konusunda diğer insanlara göre daha donanımlı ve daha tecrübelidirler. (Sönmez, 2011, s. 287, 288).

2.1.2. Öğretmenlik mesleğinin genel yeterlilikleri

Yeterlilik kavramı, bir işi ya da görevi etkili bir şekilde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken özellikleri ifade eder. Kavram, öğretmen açısından ele alınırsa öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, anlayış, beceri ve tutumlar vurgulanmaktadır (Sönmez, 2011, s. 295).

MEB'in (2008) yılında yayınladığı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliliği Kitapçığında öğretmen yeterlilik ve alt yeterlilikleri aşağıda verilmiştir.

2.1.2.1. Kişisel ve mesleki değerler - Mesleki gelişim

Öğretmen, öğrencileri birey olarak görür, değer verir. Öğrencilerin sosyal ve kültürel farklılıklarını, yaptıklarını ve ilgilerini dikkate alarak en yüksek düzeyde öğrenmeleri ve gelişmeleri için çaba harcar. Öğrencilerinde geliştirmek istediği kişilik özelliklerini kendi davranışlarında gösterir. Diğer öğretmen, yönetici ve uzmanların başarılı deneyimlerinden yararlanır. Öz değerlendirme yaparak değişim ve sürekli gelişim için çaba harcar. Yeni bilgi ve fikirlere açıktır, kendisini ve kurumu geliştirmede etkin rol oynar. Mesleği ile ilgili mevzuatı (yasa, yönetmelik, genelge vb) izleyerek bunlara uygun davranır.

- ❖ Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme
- ❖ Öğrencilerin Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma
- ❖ Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme
- ❖ Öz Değerlendirme Yapma
- ❖ Kişisel Gelişimi Sağlama
- ❖ Mesleki Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama
- ❖ Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama
- ❖ Mesleki Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme

2.1.2.2. Öğrenciyi tanıma

Öğretmen, öğrencinin tüm özelliklerini, ilgi, istek ve ihtiyaçlarını bilir, geldiği ailenin ve çevrenin sosyo - kültürel ve ekonomik özelliklerini tanır.

- ❖ Gelişim Özelliklerini
- ❖ İlgi ve İhtiyaçları Dikkate Alma
- ❖ Öğrenciye Değer Verme
- ❖ Öğrenciye Rehberlik Etmek

2.1.2.3. Öğrenme ve öğretme süreci

Öğretmen, öğretme ve öğrenme süreçlerini plânlar, uygular ve yönetir. Öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlar.

- ❖ Dersi Planlama
- ❖ Materyal Hazırlama
- ❖ Öğrenme Ortamlarını Düzenleme
- ❖ Ders Dışı Etkinlikleri
- ❖ Bireysel Farklılıkları Dikkate Alarak Öğretimi Çeşitlendirme
- ❖ Zaman Yönetimi
- ❖ Davranış Yönetimi

2.1.2.4. Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme

Öğretmen, öğrencilerin gelişim ve öğrenmelerini değerlendirir. Öğrencilerin kendilerini ve diğer öğrencileri değerlendirmelerini sağlar. Ölçme sonuçlarını daha iyi bir öğretim için kullanır; sonuçları öğrenci, veli, yöneticiler ve öğretmenlerle paylaşır.

- ❖ Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Belirleme
- ❖ Değişik Ölçme Tekniklerini Kullanarak Öğrencinin Öğrenmelerini Ölçme
- ❖ Verileri Analiz Ederek Yorumlama, Geri Bildirim Sağlama
- ❖ Sonuçlara Göre Öğretme-Öğrenme Sürecini Gözden Geçirme

2.1.2.5. Okul, aile ve toplum ilişkileri

Öğretmen, okulun bulunduğu çevrenin doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerini tanır. Aileleri ve toplumu eğitim sürecine ve okulun gelişimi ile ilgili çalışmalara katılmaları yönünde teşvik eder.

- ❖ Çevreyi Tanıma
- ❖ Çevre Olanaklarından Yararlanma
- ❖ Okulu Kültür Merkezi Durumuna Getirme
- ❖ Aileyi Tanıma ve Ailelerle İlişkilerde Tarafsızlık
- ❖ Aile Katılımı ve İşbirliği Sağlama

2.1.2.6. Program ve İçerik Bilgisi

Öğretmen, Türk Millî Eğitim Sisteminin dayandığı temel değer ve ilkeler ile özel alan öğretim programının yaklaşım, amaç, hedef, ilke ve tekniklerini bilir ve uygular.

- ❖ Türk Milli Eğitimin Amaç ve İlkeleri
- ❖ Özel Alan Öğretim Programı Bilgisi ve Uygulama Becerisi
- ❖ Özel Alan öğretim Programını İzleme, Değerlendirme ve Geliştirme

2.2. Sınıf Öğretmenliğinin Özel Alan Yeterlilikleri

MEB'in (2008) yılında yayınladığı Sınıf Öğretmenliği Özel Alan Yeterliği kitapçığında sınıf öğretmenliği yeterlilik ve alt yeterlilikleri aşağıda verilmiştir.

2.2.1. Yeterlilik Alanları ve Alt Yeterlilikleri

2.2.1.1. Öğrenme-öğretme ortamı ve gelişim

Bu yeterlilik alanı; gelişim ve öğrenme ile ilgili kavram ve ilkeler, öğrencilerin gelişim dönemlerine göre özelliklerini İzleme ve öğrenme - öğretme süreçlerine yansıtma, öğrencilerin gelişim dönemlerine uygun rehberlik yapabilme, bireysel farklılıkları, özel gereksinimli öğrencileri ve öğrenme stillerini dikkate alarak esnek öğrenme ortamları hazırlama, öğrencileri öğrenen bireyler olarak tanıma ile öğrenme - öğretme süreçlerini zenginleştirmek için araç ve gereçlerden yararlanabilme, uygulamalarında eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi düşünme becerilerini benimseyebilme, öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirebilme uygulamalarını kapsamaktadır.

- ❖ Gelişim ve öğrenme ile ilgili kavramları ve ilkeleri uygulayabilme
- ❖ Öğrencilerin gelişim dönemlerine uygun rehberlik yapabilme
- ❖ Öğrencilerin üst yeteneklilik, öğrenme güçlüğü, öğrenme stilleri gibi bireysel farklılıkları dikkate alarak duruma uygun öğrenme ortamları hazırlayabilirler.
- ❖ Öğrenme ve öğretme süreçlerini zenginleştirmek için araç ve gereçlerden yararlanabilme.
- ❖ Uygulamalarında eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi düşünme becerilerini benimseyebilme.
- ❖ Öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirebilme.
- ❖ Öğrencilerin akıl yürütme becerilerini geliştirebilme.
- ❖ Öğrenme öğretme sürecinde özel gereksinimli ve özel eğitime gereksinim duyan öğrencileri dikkate alan uygulamalar yapabilme.

2.2.1.2. İzleme ve değerlendirme

Bu yeterlilik alanı; öğrencilerin öğretim sürecinde gelişim düzeylerini izleme, öğretim sürecinde uygulanan ölçme araçlarından elde edilen verileri değerlendirme konularını kapsamaktadır.

- ❖ Öğrencilerin, öğrenim sürecinde gelişim düzeylerini izleyebilme.
- ❖ Öğretim sürecinde uygulanan ölçme aracından elde edilen verileri değerlendirebilme.

2.2.1.3. Bireysel ve mesleki gelişim - Toplum ile ilişkiler

Bu alan; mesleki gelişimini sağlayabilme, mesleki etik değerler oluşturabilme, eğitim öğretim sürecinde eğitim paydaşları ve toplumun diğer üyeleriyle beraber çalışabilme uygulamalarını kapsamaktadır.

- ❖ Mesleki gelişimini sağlayabilme.
- ❖ Mesleki etik değerler oluşturabilme.
- ❖ Eğitim-öğretim sürecinde eğitim paydaşları ve toplumun diğer üyeleri ile beraber çalışabilme.
- ❖ Bilişim Teknolojilerinden mesleki gelişim ve iletişim için yararlanabilme.

2.2.1.4. Sanat ve estetik

Bu yeterlilik alanı; öğrencilerin güzel sanatlarla ilgili temel bilgilere sahip olma, sanatsal etkinlikleri öğrenme sürecinde kullanma, öğrenme ortamları düzenlerken estetik bakış açısını dikkate alma uygulamalarında yaratıcı düşünme becerilerini benimseme, Atatürk'ün sanatın gelişmesine verdiği önemi içselleştirebilmelerini sağlama uygulamalarını kapsamaktadır.

- ❖ Güzel sanatlarla ilgili genel bilgilere sahip olabilme.
- ❖ Sanatsal etkinlikleri öğrenme sürecinde kullanabilme.
- ❖ Öğrenme ve öğretme ortamlarını düzenlerken estetik bakış açısını dikkate alabilme.
- ❖ Atatürk'ün sanatın gelişmesine verdiği önemi içselleştirmelerini sağlayabilme.

2.2.1.5. Dil becerilerini geliştirme

Bu alan; öğrencilerin anlama ve anlatım becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenleme, dili doğru ve etkin kullanma, öğrencilerin gereksinimlerini dikkate alma, Atatürk'ün Türk dili ve ulusal değerlerle ilgili düşünce ve görüşlerini yansıtmaya uygulamalarını kapsamaktadır.

- ❖ Öğrencilerin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerilerini geliştirebilme.
- ❖ Öğrencilerin okuma ve yazma becerilerini geliştirebilme.
- ❖ Türkçe'nin doğru ve etkili kullanımı ve iletişim açısından model olabilme.
- ❖ Atatürk'ün Türk dili ulusal değerlerle ilgili düşünce ve görüşlerini öğretim sürecindeki uygulamalara yansıtabilme.

2.2.1.6. Bilimsel ve teknolojik gelişim

Bu alan; bilimsel ve teknolojik kavramları doğru ve etkin kullanma, bilimin gelişimi hakkında genel bilgi kazandırma ve Atatürk'ün bilim ve teknoloji ilgili düşünce ve görüşlerini yansıtmaya uygulamalarını kapsamaktadır.

- ❖ Öğrencilerin bilimsel ve teknolojik kavramları doğru ve etkin kullanmalarını sağlayabilme.
- ❖ Öğrencilere bilimin gelişimi hakkında genel bilgi kazandırabilme.
- ❖ Atatürk'ün, bilim ve teknolojiyle ilgili düşünce ve görüşlerini öğretim sürecindeki uygulamalara yansıtabilirler.

2.2.1.7. Bireysel sorumluluklar ve sosyalleşme

Bu yeterlilik alanı; öğrencinin, kendini ve yakın çevresini (ailesini, arkadaşlarını, okulunu) tanımlarını sağlayabilme, demokratik davranma ve sorumluluk bilincini kazanmalarını sağlayabilme, etkili iletişim kurmalarını sağlayabilme, içinde yaşadığı doğal çevreyi tanıma ve gözlem becerisini geliştirebilme, öğrencide, doğal afetlere karşı anlayış geliştirebilme, doğayı sevme ve koruma bilinci oluşturabilme, zaman (geçmiş, şimdi ve gelecek) ve değişim bilinci geliştirebilme ve Atatürk'ün çocuk hakları, insan

hakları, demokrasi ve vatandaşlık hak ve sorumlulukları konusunda görüşlerini öğretim ortamına yansıtabilme uygulamalarını kapsamaktadır.

- ❖ Öğrencilerin etkili iletişim kurmalarını sağlayabilme.
- ❖ Öğrencinin, içinde yaşadığı doğal çevreyi tanıma ve gözlem becerisini geliştirebilme.
- ❖ Öğrencide, doğal afetlere karşı anlayış geliştirebilme.
- ❖ Öğrencide doğayı sevmeye ve koruma bilinci oluşturabilme.
- ❖ Öğrencide zaman (geçmiş, şimdi ve gelecek) ve değişim bilinci geliştirebilme.
- ❖ Atatürk'ün çocuk hakları, insan hakları, demokrasi ve vatandaşlık hak ve sorumlulukları konusunda görüşlerinin öğretim ortamına yansıtabilirler.

2.2.1.8. Beden Eğitimi ve Güvenlik

Bu yeterlilik alanı; ritmik jimnastik, artistik jimnastik, serbest jimnastik, birlikte ve düzenli hareket etme uygulamalarını kapsamaktadır.

- ❖ Öğrencilerin ritim ve müzik eşliğinde jimnastik ve dans hareketlerini geliştirmelerine rehberlik edebilme.
- ❖ Öğrencilere ferdi sporlar ve takım sporları ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazandırabilirler.
- ❖ Öğrencilerin ferdi sporlar ve takım sporları ile ilgili motor becerilerini geliştirebilme.
- ❖ Öğrencilerin doğru ve dengeli beslenme alışkanlığı kazanmalarını sağlayabilme.
- ❖ Spor sakatlanmalarında ilk yardım kurallarını uygulayabilme
- ❖ Atatürk'ün spor ve ulusal değerlerle ilgili düşünce ve görüşlerini öğrenme sürecindeki uygulamalara yansıtabilirler (MEB, 2008).

2.3. Öğretim Sürecinde Öğretmenin Rol ve Nitelikleri

Öğretmenin gücünü kullanmada oynadığı, aile üyesi, danışman, ya da patron rolü, öğrenmeyi yönlendirici rolü, mesleki uzmanlık rolü, yargıç rolü, rehber ve terapist rolü gibi bir çok rolü vardır. İyi bir öğretmenin nitelikleri; zihinsel kapasitesi yüksek, alan bilgisi güçlü, akademik olarak hazırlıklı, gelişim ve öğretim bilgisi yeterli ve

istenilir kişisel özelliklere sahip olma şeklindedir (Ausubel, David and Floyd, 1969, Akt.: Demirel, 2003, s. 248). Öğrenmeyi etkileşim süreci olarak ele alanlar, öğretmenin rolüyle ilgili davranışlarını sınıf etkinlikleri bakımından aşağıdaki şekilde sıralamışlardır (Demirel, 2003, s. 248).

- Öğrencileri güdülemek.
- Sınıf etkinliklerini planlamak.
- Öğrencilere bilgi vermek.
- Öğrencileri disipline sokmak.
- Öğrencilere danışmalık yapmak.

Öğretim etkinliklerini okul içi ve dışındaki öğeleriyle bir bütün olarak görenler öğretmenin öğretim sürecindeki rollerini şu şekilde sıralamıştır.

- Kendini bir birey olarak en iyi şekilde yetiştirme.
- Okuldaki idare ve diğer görevlilerle dayanışma içerisinde çalışma.
- Ailelerle işbirliği yapma.
- Öğrencilerin tüm gelişmelerini desteklemek ve kavramlarına kolaylaştırmak için uygun olan öğrenme çevresini oluşturma.
- Öğrenmeyi zenginleştirme.
- Sınıfı bir araştırma laboratuvarı gibi kullanma.
- Program geliştirme çalışmalarına katılma.
- İdare işlerine yardımcı olma mesleki yönde lider olma (Heck and Williams, 1984, Akt.: Demirel, 2003, s. 248).

Demirel (2003, s. 249)'e göre öğretmen rollerini öğrencilerle ve öğrenme süreciyle ilişkilendirenler de vardır. Bunlar öğretmenin rollerini öğrenci merkezli olarak altı basamakta ele almışlardır.

- Öğrenmeyi sağlama.
- Sınıf yönetimi.
- Değerlendirme.
- Güven verme.

- Mesleksel ustalık.
- Topluluk lideri ve aile üyeliği.

2.4. Öğretmenlik Mesleğine Yeni Başlayanların Karşılaştığı Sorunlar

Aday öğretmenlerde sınıf içi süreçlerinin yönetiminde, tecrübesizlik, gerçekçi olmayan beklenti, değer ve amaçların olduğu söylenebilir. Adaylık sürecinin başında öğretmen, öğrencilerin sosyal ve psikolojik olarak öğretime hazır olmadıklarını görmekte-dirler. Bunun yanında okulun isteklerini verilen zaman süresi içinde en iyi şekilde yerine getirdiklerine ve öğrencilerin yetenek düzeyi ve problemleri konusunda kendilerini yeterli görmemektedirler. Öğretim yöntem, teknik ve materyallerini uygulamada sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Blase, 1985, Akt.: Duran, Sezgin ve Çoban, 2011, s. 471). Öğretmenler, öğrencileri okula ve derse motive etmede ve danışmanlık ve rehberlik yapmada zorlanmalarının sebeplerini şu şekilde sıralamışlardır:

- ❖ Gurbette ve yetersiz şartlar altında mesleklerini yapmaya çalışan öğretmenlerin kendileri, okula ve derse karşı motive olamamaktadırlar. Bu sebeple öğrenciyi derse ve okula motive etme ikinci planda kalmaktadır.
- ❖ Kalabalık ailede yaşayan öğrencilere anne ve babaları gerekli ilgiyi göstermemektedirler. Bu sebeple kendini değersiz hisseden öğrencileri okula ve derse motive etmek neredeyse imkânsızdır.
- ❖ Öğrencilerin çevrelerinde eğitim alarak meslek sahibi olmuş bir model bulunmadığından öğretmenler modellerin etkileyici ve itici gücünden faydalanamamaktadırlar.
- ❖ Öğrencilerin çoğunluğu neden eğitim alması gerektiği bilincine sahip değildir.
- ❖ Öğrenciler, okul dışı zamanlarda ailelerinin yorucu işlerinde çalışmak zorunda kalmaktadırlar.

Özlük hakları ile ilgili sorun yaşayan öğretmenler ise, bunun sebebi olarak şunları sıralamaktadırlar:

- ❖ Özlük hakları ile ilgili gerekli eğitimi almış olmamaları
- ❖ Özlük haklarını anlatan mevzuatın anlaşılabilirliğinin düşük olmasının farklı yorumlara sebebiyet vermesi

- ❖ Mevzuatın sürekli değişmesi sonucu takip edilememesi (Duran, Sezgin ve oban, 2011, s. 471).

2.5. Öğretmen Yetiştirme

2.5.1. Türkiye de öğretmen yetiştirme tarihsel gelişimi

Cumhuriyetten önce Selçuklu Devleti döneminde ve on dokuzuncu yüzyılın ortalarına kadar Osmanlı Devleti'nde öğretmen yetiştirme konusunda önemli bir girişim olmamıştır. Selçuklularla başlayan ve Osmanlı Devletinde de devam eden medrese sisteminde, medreselerin öğretmen ihtiyaçları yine medreseler tarafından karşılanmakta idi. Fatih Sultan Mehmet, Fatih medresesinde ilkokul öğretmeni yetiştirmek için bir girişimde bulunmuş ancak devam etmemiştir. Osmanlı Devletinde ilk öğretmen okulu, 16 Mart 1848'de İstanbul'da Rüştiyelere (ortaokul) öğretmen yetiştirmek amacıyla Darümuallimin-i Rüşdi (Erkek Öğretmen Okulu) adı altında açılmıştır. Daha sonra kızlar ve erkekler için ayrı ayrı öğretmen okulları yanında bir de Darümuallimin-i Ali (Yüksek Öğretmen Okulu) açılmıştır (Akyüz, 2012, s. 177).

Cumhuriyetten sonra M. Kemal Atatürk, eğitime ve öğretmenlere büyük önem vermiş, onlara önemli görevler yüklemiş ve öğretmen yetiştirme konusunda önemli adımlar atmıştır.

16 Mart 1848, Osmanlı Devleti'nde ilk öğretmen okulunun açılış tarihi, Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmenlerin mesleğe giriş günü olarak kutlanmıştır. 24 Kasım 1928 tarihi de Atatürk'ün Millet Mektepleri'nin başöğretmenliğini kabul ettiği gün olup 1981'den beri öğretmenler günü olarak kutlanmaktadır.

Türkiye'de 1982'ye kadar öğretmen yetiştirme işi Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetiminde olmuştur. 20 Temmuz 1982'de 41 sayılı kanun hükmünde kararname ile yüksek öğretmen okullarından bazıları eğitim fakültesine, bazıları da eğitim yüksek okullarına dönüştürülerek üniversitelere bağlanmıştır. 1982 – 1989 yılları arasında MEB ile YÖK arasında öğretmen yetiştirme konusunda gerekli koordinasyon sağlanamamıştır. Ancak 1990'lı yıllarda bu konuda ortaklaşa çalışmalara önem

verilmiştir (Sözer, 1989; Dilaver, 1994; Akyüz, 2007; Doğanay,1985, Akt.: Aydın ve ark., 2008, s. 129).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de öğretmen yetiştirme konusunda sürekli yeni arayışlar söz konusudur.

1980’li yılların başından itibaren öğretmen yetiştirme işi, üniversitelere devredilmiştir. 1982’den sonra eğitim fakülteleri, daha çok ortaöğretim kademesi için alan öğretmeni yetiştirmeye yönelmiş, bunun sonucu ilköğretim I. ve II. Kademede bir öğretmen açığı olmuştur. Özellikle sınıf öğretmenliği alanında büyük açık meydana gelmiştir (Şişman, 2011, s. 243).

Eğitim fakültelerinde gerçekleştirilen yeniden yapılanma çalışmaları sonucu ilköğretim bölümü içinde yer alan öğretmenlik programlarında ana alan ve yan alan uygulaması getirilmiş, bazı öğretmenlerin birden fazla alanın dersini verecek şekilde yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Daha sonra bu uygulamaya son verilmiştir. Öğretmen yetiştiren programlarda, okul deneyimi ve okul uygulamalarına daha fazla zaman ayrılmış, kuram ve uygulama arasında bir denge ve bütünleşme sağlanmaya çalışılmıştır (Şişman, 2011, s. 243).

2.5.2. Türkiye de sınıf öğretmeni yetiştirme sistemi

Öğretmen yetiştirmede 1839 Tanzimat Fermanı önemli bir dönüm noktası olmuş ve bu yenileşme hareketiyle beraber öğretmen yetiştirmede önemli adımlar atılmıştır. Daha önceleri geleneksel metotlarla uygulanan öğretmen yetiştirme bu dönemde yenileşme sürecine girmiştir. İlk modern öğretmen okulundan sonra, 26 Nisan 1870’de de “Da-rülmuallimat” adıyla kız öğretmen okulu açılmıştır. Her iki okul da, ilkokullara öğretmen yetiştirme amacıyla İstanbul’da açılmıştır (Gürkan, 1993; Kaya, 1984, Akt.: Aydın, Şahin ve Topal, 2008, s. 128).

Cumhuriyet döneminde de öğretmen yetiştirmeye çok önem verilmiş, bununla ilgili çok daha fazla çalışmalar yapılmıştır. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte her alanda olduğu gibi sınıf öğretmeni yetiştirmede de yenileşme çabalarına gidilmiştir. Buna dayalı olarak, önceki dönemlerdeki uygulamalardan arınılarak, sınıf öğretmeni yetiştirme

uygulamalarının bilimsel temellere dayandırılması amacının gerçekleştirilmesine çalışılmıştır (Aydın ve ark., 2008, s129).

Cumhuriyet döneminde yenilikler eğitimde de önemli değişiklikleri zorunlu kılmış ve bu amaçla “3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu” kabul edilmiştir. Bu kapsamda ilköğretim zorunlu hale getirilmiştir. Bundan dolayı artan öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla öncelikle köy eğitimcileri yetiştirilmiş daha sonraki süreçte ise 1940’da köy enstitüleri açılmıştır (Akyüz, 2012, s. 330, 392).

Köy enstitüleri 17 Nisan 1940 tarihli 3803 Sayılı Kanun’la kurulmuştur. Şubat 1954’te yayınlanan 6234 sayılı kanunla, bu kurumların varlığına son verilerek tümüyle geleneksel ilk öğretmen okullarına dönüştürülmüştür 1973 yılına kadar ortaöğretim düzeyindeki okullarda yetiştirilen sınıf öğretmeni, 1974 yılından sonra yükseköğretim düzeyinde yetiştirilmeye başlanmıştır. Türkiye’de uzun yıllar, ilkokul öğretmenleri lise düzeyindeki ilk öğretmen okullarından yetişmiştir. Ancak ilkokul öğretmenlerinin 1974 yılında iki yıllık eğitim enstitülerinde yetiştirilmeye başlandığı görülmektedir (Akyüz, 2012, s. 396).

6 Kasım 1981’de çıkarılan 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’nca, öğretmen yetiştiren tüm kurumlar üniversitelere bağlanmıştır. Böylece tüm öğretmenlerin yükseköğrenim görmeleri yasal bir zorunluluk haline getirilmiştir. Eğitim Yüksekokulları, 1982-1983 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı’nca uygulanmakta olan programı devam ettirmişlerdir. 1983 yılında ise YÖK tarafından hazırlanan sınıf öğretmenliği programı kabul edilerek 1983-1984 öğretim yılından itibaren uygulamaya başlanmıştır (Akyüz, 2012, s. 366).

Yüksek Öğretmen Okulları, 20 Temmuz 1982’de Eğitim Fakültesi ve Eğitim Yüksekokulu haline dönüştürülerek üniversitelere bağlanmış, öğretim süreleri de 1989-1990 öğretim yılında 4 yıla çıkarılmıştır. Bu kurumların bir kısmı Temmuz 1992’de Eğitim Fakültesi haline getirilirken, bir kısmı da Eğitim Fakültelerine Sınıf Öğretmenliği Bölümü olarak bağlanmıştır. Daha sonraki yıllarda 04.11.1997 tarihli YÖK Yürütme Kurulu’nun 97.30.2761 sayılı kararı ile 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren “sınıf öğretmenliği” bölümleri, “ilköğretim bölümü” adı altında “Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı”na dönüştürülmüştür. Öğretmen yetiştirmede “yeniden

yapılanma” diye nitelendirilen bu kapsamlı uygulamadan yaklaşık 8 yıl (1998-2006) sonra, ilköğretime öğretmen yetiştiren lisans programları yeniden düzenlenmiş ve 2006-2007 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır (Sözer, 1989; Dilaver, 1994; Akyüz, 2007; Doğanay,1985, Akt.: Aydın ve ark., 2008, s. 134).

2.5.3. Öğretmenlerin meslek bilgisi dersleri

Öğretmen yetiştiren fakültelerde, öğretmen adaylarının fiziksel, zihinsel, akademik, ruhsal, ahlaki, duygusal ve sosyal yönlerden mükemmel bir biçimde yetiştirilmeleri ve meslek hayatlarına hazırlanmaları gerekir. Bu amaçla programlara çeşitli dersler eklenmiştir. Öğretmen yetiştiren programlarda yer alan dersler genel kültür, alan bilgisi ve meslek bilgisi dersleri olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Öğretmen adaylarının alması gerekli görülen bu üç gruptaki derslerin adları, içerikleri ve kredileri zaman içinde çeşitli değişikliklere uğramıştır. 1998 – 1999 öğretim yılında yapılan değişiklikler doğrultusunda yeni bir program uygulanmaya konmuş fakat geçen sekiz yıllık süreç içinde eğitim fakültelerinin programları düzenlenerek 2006 – 2007 yılından itibaren yeni programlar ortaya konmuştur. Enstitülerde geçmişte yürütülen alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programları ise, 2008 – 2009 öğretim yılından itibaren önce iki yarıyıl olarak uygulanmaya başlanmış, daha sonra bu uygulamaya da son verilmiştir (Akyüz, 2012).

Yeni uygulamada özellikle öğretmen adaylarının mesleki bilgi ve becerileri ile genel kültür yönünden daha yeterli hale getirilmeleri amacıyla derslerin adı, sayısı, kapsamı, kredi ve saatleri yeniden düzenlenmiştir. Bu bağlamda fakültelelere %30 oranında bazı dersleri belirleme yetkisi verilmiştir. Daha önce Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmen olarak atanabilmek için bir öğretmen adayının en az 21 kredi tutarında öğretmenlik bilgisi dersi almasını öngörüyordu. Yeni uygulamada, öğretmen yetiştiren programlara eklenen derslerle, özellikle öğretmen adaylarının okullarda daha fazla gözlem ve uygulama çalışması yapması amaçlanmıştır. Böylece kuram ve uygulama arasında bir bütünleşmenin sağlanması da hedeflenmiştir (Şişman, 2011, 229).

2.5.4. Sınıf öğretmenlerin hizmet içinde yetiştirilmesi

Sınıf öğretmenlerinin yetiştirilmesi, hizmet öncesi eğitim ve hizmet içi eğitim olmak üzere iki başlıkta ele alınır. Eğitimin ömür boyu devam eden bir süreçtir ve öğretmenlerin güncel öğretim yöntemleri ve bilgilerlerden haberdar olmaları gerekmektedir bu nedenle öğretmenlerin eğitimi sadece hizmet öncesiyle sınırlı kalmayarak mesleğe başladıktan sonra da gerek öğretmeni istihdam eden kurumlar gerekse öğretmenin kendisi tarafından devam ettirilmelidir (Şişman, 2011, 226).

Hizmette bulunan öğretmenlerin yetiştirilmeleri, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde özellikle 1960 yılından sonra örgütlü ve planlı bir etkinlik olarak ortaya çıkmıştır. 1983 yılından bu yana, öğretmenlerin hizmet öncesinde ve hizmet içinde yetiştirilmesi görevi, 2809 sayılı kanunla, üniversitelere verilmiştir. Bu çalışma, üniversitelerin yeni bir görev alanı olan öğretmenlerin hizmet içinde eğitimi konusunu;

- Var olan durumu ile betimlemek,
- Uygulamada ortaya çıkan problem alanlarını tanımlamak,
- Konu ile ilgili olarak ilgililer, yetkililer ve uzmanlar ortamında geliştirici bilimsel tartışmaları başlatmak, amaçları ile hazırlanmıştır.

Hizmet öncesi eğitim ve hizmet içi eğitimden farklı olarak iş başında eğitim kavramından da bahsetmek gerekir. Sönmez (2011, s. 273), iş başında eğitimin amacını, mesleğe yeni girenler için çalışma ortamlarına uyum sağlamalarına yardım etmek, onları mesleğin somut gerçekleri ile tanıştırmak ve giriş düzeyindeki bilgi ve becerilerini artırmak şeklinde ifade etmiştir.

Hızla gelişen dünyada değişen yaşam şartları ve öğretim yöntemlerine uyum sağlamak adına öğretmenlere kazandırılması öngörülen özellik ve yeterlilikler de değişmektedir. Bu nedenle bütün dünyada öğretmen yetiştirme programlarında sürekli yenilikler arayışlar ve gelişmeler olmaktadır. Sınıf öğretmeni yetiştirme özellikle belirli bir eğitim felsefesi doğrultusunda olmalıdır. Yetiştirilecek öğretmenlerin ulusal değerleri ön planda tutacak şekilde, insanları ve çocukları sevmesi, onlar arasında ayırım yapmaması, onlarla birlikte olmaktan zevk duyması, bildiğini öğrencisine aktarabilecek yeterlilikte olması, iş birliğine yatkın olması, kendi inanç ve felsefesi ne olursa olsun

diğer düşünce ve görüşlere saygılı, içinde yaşadığı dünyanın sorunlarının farkında olan bireyler olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir (Şişman, 2011, 226).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türkiye’de bütün okul kademelerinde görev alacak öğretmenlerin yüksek eğitim görmeleri esası getirilmiştir. 1982 yılında düzenlenen XI. Milli Eğitim Şurası’nda öğretmen yetiştiren programların süresinin dört yıl olması ayrıca ana alan ve yardımcı alan uygulaması getirilmesi önerilmiştir. Bu öneri YÖK tarafından incelenerek 1998 – 1999 yılından itibaren hayata geçirilmiştir. Ancak 2006 yılında programlarda yapılan değişiklikler nedeniyle bu uygulamaya ihtiyaç olmadığı tespit edilerek iptal edilmiştir (Akyüz, 2012).

2.6. Öğretmen Yetiştirmede Sorunlar

Taşpınar (2004, s. 260), öğretmen yetiştirmede karşılaşılan sorunları genel olarak sekiz başlık altında toplamıştır.

2.6.1. İstikrar Sorunu

Eğitim sistemi içerisinde öğretmen yetiştirmede bir istikrar sağlanamamıştır. Eğitimde ulusal bir plan ve düzene geçiş hala sağlanamamıştır. Yeniden yapılanma, beraberinde birçok sorunu getirmiştir.

2.6.2. Fakülteler arası işbirliği sorunu

Eğitim Fakülteleri ile Fen Edebiyat Fakülteleri arasında etkili bir işbirliği gerçekleştirilememiştir. Bu kurumlar arasında amaç ve amaç-davranışları karmaşası yaşanmakta ve yüksek öğretime ayrılan kaynaklar heba edilmektedir.

2.6.3. İstihdam sorunu

Öğretmen yetiştiren kurumlar ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında sağlıklı, verimli bir iletişim ve işbirliği kurulamamaktadır. Bunun bir sonucu olarak öğretmen adaylarının birçoğu işsiz kalabilmektedir.

2.6.4. Politik sorun

Öğretmenlik fakültesi mezunu olmayan veteriner, ziraat mühendisi, mühendislik vb. meslek dallarında olanların öğretmen olarak istihdam edilmeleri politik sorun olarak ortaya çıkmıştır.

2.6.5. Nitelikli öğretim kadrosu sorunu

Öğretmen yetiştiren kurumlarda bazı alanlarda yetişmiş öğretim elemanlarının sınırlı sayıda olması, öğretim elamanlarının kendilerini yeterince geliştirmemeleri ve üniversitelerin öğretim teknolojilerini yeteri kadar kullanmamaları vb. durumlar bu sorunu ortaya çıkarmıştır.

2.6.6. Finansman sorunu

Üniversitelerin kaynaklarının sınırlı olması ya da üniversite bütçelerinin düzgün bir şekilde yönetilememesi.

2.6.7. Program sorunu

Öğretmen yetiştiren kurumlarda, öğretim programlarının çok yüklü ve ayrıntılı olması, ders kitaplarının yetersiz ve pahalı olması gibi durumlar program sorunu ile ilgilidir.

2.6.8. Kalite sorunu

Türk Eğitim Sistemi'nde, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversitelerin birçoğunda bir kalite sorunu görünmektedir (Akyüz,1998, Şimşek 1998, Akt.: Taşpınar, 2004).

2.7. İlgili Araştırmalar

Çetinkaya (2007), Türkçe öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmada, öğretmen adaylarının mesleki yeterlilik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Konya Selçuk üniversitesinde yapılan araştırmada öğretmen adaylarının yeterlilik algıları cinsiyete ve mezun oldukları lise türüne göre farklılaşmazken, okuduğu bölümden memnun olma durumuna göre anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Yani okuduğu bölümden memnun olan öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlilik algıları, okuduğu bölümden memnun olmayan öğretmen adaylarından anlamlı derece olumlu çıkmıştır. Yapılan araştırmada öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete ve okuduğu bölümü tercih etme sırasına göre anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Bayan öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumları erkeklere göre daha olumlu çıkmıştır. Aynı şekilde okuduğu bölümü ilk sıralarda tercih eden öğretmen adaylarının tutumları, son sıralarda tercih eden öğretmen adaylarından anlamlı derecede olumlu çıkmıştır.

Çapa ve Çil (2000), öğretmen adayları üzerinde yaptıkları araştırmalarında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları farklı değişkenler açısından incelenmişlerdir. Elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyete ve üniversite tercih sırasına göre farklılaşmadığı sonucuna varılmışlardır.

Açışlı ve Kolomuç (2012), 192 Sınıf öğretmeni adayı üzerinde yaptıkları araştırmada, Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyete, sınıf düzeyine ve mezun olunan lise türü değişkenlerine göre farklılıklar tespit edilmemiştir.

Çapri ve Çelikkaleli (2008), Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi son sınıfta okuyan ve mezun olabilecek durumda olan 158'i erkek, 92'si ise bayan olmak üzere toplam 250 öğretmen adayı üzerinde yaptıkları araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlilik inançlarını cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelemişlerdir. Elde edilen bulgular ışığında öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumları üzerinde cinsiyetin önemli bir

etkisinin olduğu, program ve fakülte değişkenlerinin ise anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Öğretmen adaylarının yeterlilik inançları üzerinde ise, cinsiyet, program ve fakülte değişkenlerinin anlamlı bir etkisinin bulunduğu görülmüştür.

İlter ve Köksalan (2011), Sınıf öğretmeni adayları üzerinde yaptıkları araştırmalarında, Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Bu amaçla Elazığ Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi ve Erzincan Üniversitelerinde okuyan toplam 312 sınıf öğretmeni adayı üzerinde çalışma yapmışlardır. Elde edilen bulgular ışığında, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine olan tutumları belirlenmeye çalışılmışlardır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının mezun olunan lise türü ve baba öğrenim durumu dışında cinsiyet ve aile gelir durumu değişkenlerine göre meslek tutumlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Genel olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu, ancak tutum puanlarının çok yüksek olmadığı görülmüştür.

Eş (2010) tarafından yapılan araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri incelemiştir. Yapılan araştırma Niğde Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören 176 öğrenciden oluşturmaktadır. Çalışmada elde edilen sonuçlar kapsamında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğini tercihlerine ilişkin tutumlarında kararsız oldukları, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ise olumlu düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf Öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğini tercihlerine ilişkin tutumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları; cinsiyetlerine, buldukları sınıflara, barınma durumlarına, aylık gelirlerine, üniversiteye gelmeden önce yaşadıkları yerleşim birimine, babalarının mesleklerine ve annelerinin mesleklerine bağlı olarak anlamlı farklılık göstermemiştir. Sınıf Öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğini tercihlerine ilişkin tutumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişki ise düşük düzeyde olduğu ve bu ilişki anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bulut (2009) tarafından öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, 211'i Dicle Üniversitesi ve 200'ü Fırat Üniversitesinden olmak üzere toplam 411 öğretmen adayı örnekleme alınmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları “üniversite” ve “cinsiyet” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermezken, “anabilim dalı” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının tutumu, Fen Bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarından anlamlı derece olumlu bulunmuştur.

Camadan ve Duysak (2010), farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını farklı değişkenlere göre incelemişlerdir. Bu amaçla 180 sınıf, 101 ilköğretim matematik, 42 din kültürü, 33 fen bilgisi olmak üzere toplam 386 öğretmen adayı örnekleme alınmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal bilimler alanı öğretmenlik programlarındaki öğretmen adaylarının, fen bilimleri alanı öğretmenlik programlarındaki öğretmen adaylarından, sınavsız öğrenci alan liselerden mezun olan öğretmen adaylarının, sınavla öğrenci alan liselerden mezun olan öğretmen adaylarından ve kız öğretmen adaylarının da erkek öğretmen adaylarından daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Tutum ölçeğinden alınan puanların, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri programı tercih etme sırasına bağlı olarak ise anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Kılıç ve Bektaş (2008), Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla Erzurum Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören toplam 313 sınıf öğretmeni adayı örnekleme alınmıştır. Elde edilen bulgular ışığında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sınıf düzeyi açısından 4. Sınıflar lehine; tercih sıralamasına göre 1-4 arası tercih yapanlar lehine ve mezun olunan lise açısından ise öğretmen lisesi mezunları lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik algılarını ve tutumlarını belirlemek ve hangi değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya konu olan ögeler üzerinde herhangi bir değişim ve etkileşim çabası yer almamış sadece var olan durum tespit edilerek yorumlanmaya çalışılmıştır. Bu durum, araştırmanın, bir tarama modeli yapısında olduğunun göstergesidir. Çünkü tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle, herhangi bir değişime yol açmadan betimlemeyi amaçlar. Araştırma sonucunda, Fırat Üniversitesi ve Muş Alparslan Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinden elde edilen verilerle Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki sınıf öğretmeni adayları hakkında genel bir yoruma varmak istenmiştir. Bu ise araştırmanın, tarama türlerinden genel tarama türü yapısında olduğunu gösterir. Çünkü örnekleme yoluyla evren hakkında genel bir yargıya varmanın amaçlanması tarama modeli türlerinden genel tarama modelinin özelliğidir. Ayrıca, araştırma kapsamında, birden çok değişken arasındaki etkileşimin belirlenmesi, araştırmanın, genel tarama modeli türlerinden, ilişkisel tarama modeli olmasına ışık tutar (Karasar, 2012, 81; Şimşek, 2012, s. 92).

3.2. Çalışma Grubu (Evren ve Örneklem)

Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Doğu Anadolu Bölgesindeki Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören Sınıf Öğretmenliği öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Fırat Üniversitesi ve Muş Alparslan Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği bölümlerinin, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında

öğrenim gören, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 451 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemin seçiminde üniversitelerin yer aldığı illerin gelişmişlik, ekonomik ve sosyo-kültürel özellikleri göz önüne alınmıştır. Ayrıca üniversitelerin hizmet yılları da bir etken olmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (ÖMYTÖ)

Araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla, Özgür (1986) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (ÖMYTÖ)” kullanılmıştır. Ölçek 33 maddeden oluşmaktadır. Maddeler; olumsuzdan olumluya doğru (1 Kesinlikle Katılmıyorum, 2 Katılmıyorum, 3 Kararsızım (Fikrim yok), 4 Katılıyorum, 5 Tamamen Katılıyorum) biçiminde beşli likert tipi dereceleme ile ölçeklendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar 33 ile 165 arasında değişmektedir. Toplam puanın yüksek oluşu, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yüksek olduğunu, ölçekten alınan toplam puanın düşük olması ise öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının düşük olduğunu göstermektedir. Ölçek 20 tanesi olumlu, 13 tanesi olumsuz olmak üzere toplam 33 maddeden oluşmaktadır.

3.3.2. Öğretmen Yeterlik Ölçeği (ÖYÖ)

Araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklerini belirlemek amacıyla, Gibson ve Dembo (1984) tarafından geliştirilen, daha sonra Guskey ve Passaro (1994) tarafından yeniden gözden geçirilen ve Diken (2004) tarafından Türkçe’ye uyarlaması yapılan “Öğretmen Yeterlik Ölçeği (ÖYÖ)” kullanılmıştır. Ölçek 33 maddeden oluşmaktadır. Maddeler; olumsuzdan olumluya doğru (1 Kesinlikle Katılmıyorum, 2 Katılmıyorum, 3 Kararsızım (Fikrim yok), 4 Katılıyorum, 5 Tamamen Katılıyorum) biçiminde beşli likert tipi dereceleme ile ölçeklendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar 16 ile 80 arasında değişmektedir. Toplam puanın yüksek oluşu, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen yeterliğinin yüksek olduğunu, ölçekten alınan toplam puanın düşük olması ise öğretmen yeterliğinin düşük

olduğunu göstermektedir. Ölçek 7 tanesi olumlu, 9 tanesi olumsuz olmak üzere toplam 16 maddeden oluşmaktadır.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan “Kişisel Bilgi Formu”; evrendeki sınıf öğretmeni adayları hakkında, çalışmanın amacına uygun kişisel bilgilere ulaşmak amacıyla, araştırmacı ve uzman görüşü alınarak geliştirilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama araçları olan “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”, “Öğretmen Yeterlilik Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” için, Fırat Üniversitesi ve Muş Alparslan Üniversitelerinin Eğitim Fakültesi Dekanlıklarından gerekli yasal izinler alınarak, fakülte yönetiminin belirttiği zaman diliminde fakültede bulunan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 1., 2., 3. ve 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerine, araştırmacı tarafından gerekli bilgilendirme yapıldıktan sonra uygulanmıştır. Ölçeklerin ve Kişisel Bilgi Formunun doldurulması yaklaşık olarak 20 dakika sürmüştür. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına istatistik paket programı kullanılarak aktarılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Örneklem grubundan elde edilen veriler bilgisayar ortamına istatistik paket programı kullanılarak aktarıldıktan sonra verilerin analizine başlanmıştır. Verilere ait dağılımın, normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığını sınamak için, Kolmogorov – Smirnov Testi’ne, mod, medyan ile aritmetik ortalama eşitliğine ve grafik üzerindeki puanların dağılımına bakılmıştır. Normallik varsayımının sağlanmadığı belirlenmiş ve bu yüzden verilerin analizlerinde Non Parametrik testler kullanılmıştır. Bu durumda iki kategoriye sahip değişkenler için T-testinin Non Parametrik alternatifi olan Mann-Whitney U testi, ikiden fazla kategoriye sahip değişkenler için Anova testinin Non Parametrik alternatifi olan Kruskal Vallis testi uygulanmış ve ölçeklerden alınan toplam puanlar arasındaki ilişkiyi test etmek için Spearman Brown Sıra Farkları korelasyon katsayısı yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2011, s. 201, 217).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma kapsamında incelenen bağımlı ve bağımsız değişkenlerle ilgili toplanan verilerin; frekanslarına, yüzde dağılımlarına, yapılan analiz sonuçlarına, ölçekler arasındaki ilişkinin varlığını araştırmada kullanılan analizlere ve ölçekten elde edilen toplam puanlara ilişkin betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında incelenen cinsiyet değişkeninin alt kategorilerine ait frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre dağılımları.

		f	%
Cinsiyet	Kız	246	54.5
	Erkek	205	46.5
	Toplam	451	100

Tablo 1. incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre; araştırmaya katılan 451 (%100) öğrenci; 246 (%54.5) kız ve 205 (%46.5) erkek olacak biçimde bir dağılım göstermektedir.

Örnekleme yer alan öğrencilerin, sahip olduğu sınıf düzeyi değişkenine ait kategorilerine ait frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerine göre dağılımları.

		f	%
Sınıf Düzeyi	1.Sınıf	119	26.4
	2.Sınıf	122	27.1
	3.Sınıf	123	27.3
	4.Sınıf	87	19.3
	Toplam	451	100

Tablo 2.'den anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan öğrencilerin 119'u (%26.4) 1. Sınıfta, 122'si (%27.1) 2. Sınıfta, 123'ü (%27.3) 3. Sınıfta ve 87'si (%19.3) 4. Sınıfta öğrenim görmektedir.

Araştırma kapsamında incelenmek istenen bölüm tercih sırası değişkeninin alt kategorilerine ait frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 3.'de verilmiştir.

Tablo 3. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerini tercih etme sıralarına göre dağılımları.

		f	%
Bölüm tercih sırası	1 – 5 arası	209	46.3
	6 ve üzeri	231	51.3
	Kayıp veri	11	2.4
Toplam		451	100

Öğrencilerin bölümlerini tercih sırası veriler toplandıktan sonra ilk beş tercihin önem düzeyinin yüksek olması göz önünde bulundurularak, 1 – 5 arası ile 6 ve üzeri olacak biçimde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflama doğrultusunda araştırmaya katılan öğrencilerin, 209'unun (%46.3) öğrenim gördüğü bölümü ilk beş tercihi arasında yer alırken 231'inin (%51.3) öğrenim gördüğü bölümü altı ve üzerindeki tercihlerinde yer almaktadır. Öte yandan katılımcılardan 11'i (%2.4) öğrenim gördüğü bölümünü tercih ettikleri sırayı belirtmediğinden ve bu sayı kayıp veri olarak belirtilmiştir.

Demografik değişkenler arasında yer alan, öğrencilerin mevcut transkript not ortalamalarının alt kategorilerine ait frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 4.'te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf öğretmeni adaylarının mevcut transkript not ortalamalarına göre dağılımları.

		f	%
Transkript not ortalaması	0 – 0.99 arası	3	0.7
	1 – 1.99 arası	32	7.1
	2 – 2.99 arası	257	57.0
	3 – 4 arası	120	26.6
	Kayıp veri	39	8.6
Toplam		451	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin not ortalamaları veriler toplandıktan sonra 0 ile 0.99 arası başarısız, 1 ile 1.99 arası şartlı, 2 ile 2.99 orta düzeyde başarılı ve 3 ile 4 arası iyi düzeyde başarılı olacak biçimde sınıflandırılmıştır. Bu uygulama sonucunda ise araştırmaya katılan öğrencilerden 3'ünün (%0.7) başarısız, 32'sinin (%7.1) şartlı,

257'sinin (%57.0) orta düzeyde başarılı ve 120'sinin (%26.6) ise iyi düzeyde başarılı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan 39 (%8.6) öğrenci mevcut transkript ortalamalarını belirtmediğinden bu sayı kayıp veri olarak belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenmek istenen adayların mezun olduğu lise türü değişkeninin alt kategorilerine ait frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 5.'te verilmiştir.

Tablo 5. Adayların mezun olduğu lise türüne göre dağılımları.

	f	%
Genel Lise	325	72.1
Anadolu Lisesi	92	20.4
Anadolu Öğretmen Lisesi	10	2.2
Fen Lisesi	-	-
Özel Lise	8	1.8
İmam Hatip Lisesi	2	0.4
Mesleki – Teknik Lise	5	1.1
Diğer	9	2.0
Toplam	451	100

Tablo 5. incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları mezun oldukları lise türüne göre, 325'i (%72.1) genel lise, 92'si (%20.4) Anadolu lisesi, 10'u (%2.2) Anadolu öğretmen lisesi, 8'i (%1.8) özel lise, 2'si (%0.4) imam hatip lisesi, 5'i (%1.1) mesleki-teknik lise ve 9'u (%2.0) diğer olacak biçimde bir dağılıma sahiptir.

Örnekleme yer alan öğrencilerin, annelerinin sahip olduğu öğrenim düzeyi değişkenine ait frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 6.'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrenci annelerinin sahip olduğu öğrenim düzeyine göre dağılımları.

	f	%
Bir okul mezunu değil	229	50.8
İlkokul mezunu	152	33.7
Ortaokul mezunu	27	6.0
Lise mezunu	30	6.7
Üniversite mezunu	11	2.4
Lisansüstü mezunu	-	-
Kayıp veri	2	0.4
Toplam	451	100

Tablo 6.'dan anlaşılacağı üzere öğrenci annelerinin, 229'u (%50.8) herhangi bir okuldan mezun değilken, 152'si (%33.7) ilkokul mezunu, 27'si (%6.0) ortaokul mezunu, 30'u (%6.7) lise mezunu ve 11'i (%2.4) üniversite mezunudur. Katılımcılardan

hiçbirinin annesi lisansüstü eğitime sahip değilken, 2 (%0.4) katılımcı annelerine ait öğrenim düzeylerini belirtmediğinden bu durum kayıp veri olarak belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenmek istenilen öğrencilerin babalarına ait öğrenim düzeyi değişkeninin alt kategorilerinin sahip olduğu frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 7.'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrenci babalarının sahip olduğu öğrenim düzeyine göre dağılımları.

		f	%
Baba öğrenim	Bir okul mezunu değil	61	13.5
	İlkokul mezunu	166	36.7
	Ortaokul mezunu	74	16.4
	Lise mezunu	90	20.0
	Üniversite mezunu	54	12.0
	Lisansüstü mezunu	3	0.7
	Kayıp veri	3	0.7
Toplam		451	100

Tablo 7. İncelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin babalarına ait öğrenim düzeyleri, 61'i (%13.5) herhangi bir okuldan mezun değil, 166'sı (%36.7) ilkokul mezunu, 74'ü (%16.4) ortaokul mezunu, 90'ı (%20) lise mezunu, 54'ü (%12.0) üniversite mezunu ve 3'ü (%0.7) lisansüstü eğitim mezunu olacak biçimde bir dağılıma sahiptir. Öte yandan katılımcılardan 3'ü (%0.7) ise babalarının öğrenim düzeylerini belirtmediğinden kayıp veri olarak belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenmek istenen adayların ailelerinde (anne-baba-kardeş) öğretmen olup olmaması durumunun alt kategorilerine ait frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 8.'de verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf öğretmeni adaylarının ailesinde öğretmen olup olmasına göre dağılımları.

		f	%
Ailede öğretmen var mı?	Evet	120	26.6
	Hayır	331	73.4
Toplam		451	100

Tablo 8.'den anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının 120'sinin (%26.6) ailesinde öğretmen varken 331'inin (%73.4) ailesinde öğretmen yoktur.

Araştırma kapsamında incelenmek istenilen değişkenlerden biri de öğrencilerin meslek hayalleri içinde öğretmenliğin olup olmaması durumudur. Bu bağımsız değişkenin alt kategorilerine ait frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 9.'da verilmiştir.

Tablo 9. Sınıf öğretmeni adaylarının hayallerinde öğretmenlik mesleğinin olup olmamasına göre dağılımları.

		f	%
Hayaller	Evet	293	65.0
	Hayır	156	34.6
	Kayıp Veri	2	0.4
	Toplam	451	100

Tablo 9. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 293'ünün (%65.0) hayalleri arasında öğretmenlik mesleği var iken 156'sında (%34.6) yoktur. Katılımcılardan 2'si (%0.4) ise bu seçeneğe ait herhangi bir görüş bildirmemiş olup, bu durum kayıp veri olarak belirtilmiştir.

Örnekleme yer alan öğrencilerin, ilkokul öğretmenlerinden memnun olma durumunun alt kategorilerine ait frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 10.'da verilmiştir.

Tablo 10. Sınıf öğretmeni adaylarının ilkokul öğretmenlerinden memnun olup olmamasına göre dağılımları.

		f	%
İlkokul öğretmenlerinden memnun olma	Evet	212	47.0
	Kısmen	166	36.8
	Hayır	71	15.8
	Kayıp Veri	2	0.4
	Toplam	451	100

Tablo 10.'dan anlaşılacağı üzere katılımcıların 212'si (%47.0) ilkokul öğretmenlerinden memnun, 166'sı (%36.8) kısmen memnun ve 71'i (%15.8) memnun değildir. Ayrıca katılımcılardan 2'si (%0.4) bu değişkene ait herhangi bir seçenek hakkında tercihte bulunmadığı için bu durum kayıp veri olarak belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenmek istenilen öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelir düzeylerine ait, alt kategorilerin sahip olduğu frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 11.'de verilmiştir.

Tablo 11. Sınıf öğretmeni adaylarının, ailelerinin aylık ortalama gelir düzeylerine göre dağılımları.

	f	%	
Ailelerin aylık ortalama gelir düzeyleri	0 – 750 TL arası	99	22.0
	751 – 1500 TL arası	177	39.2
	1501 – 2250 TL arası	106	23.5
	2251 – 3000 TL arası	26	5.8
	3001 TL ve üstü	32	7.1
	Kayıp Veri	11	2.4
Toplam	451	100	

Tablo 11.'den anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyi, 99'unda (%22) 0 ile 750 TL arası, 177'sinde (%39.2) 751 ile 1500 TL arası, 106'sında (%23.5) 1501 ile 2250 TL arası, 26'sında (%5.8) 2251 ile 3000 TL arası, 32'sinde (%7.1) ise 3001 TL ve üzeri olacak biçimde bir dağılım göstermiştir. Öte yandan, katılımcıların 11'i (%2.4) ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyi hakkında herhangi bir kategoriye tercih etmemiş ve bu durum kayıp veri olarak belirtilmiştir.

Örnekleme yer alan öğrencilerin bölümlerinden memnun olma durumuna ait alt kategorilerinin sahip olduğu frekanslar ve yüzde dağılımları Tablo 12.'de verilmiştir.

Tablo 12. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerinden memnun olup olmamasına göre dağılımları.

	f	%	
Bölümlerinden memnun olma	Evet	166	36.8
	Kısmen	197	43.7
	Hayır	88	19.5
	Toplam	451	100

Tablo 12. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 166'sı (%36.8) bölümlerinden memnun, 197'si (%43.7) bölümlerinden kısmen memnun ve 88'i (%19.5) ise bölümlerinden memnun değildirler.

4.2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesine Ait Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde sınıf öğretmeni adaylarının, araştırma kapsamında incelenmek istenen demografik değişkenlere yönelik verdiği cevaplar ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında, anlamlı farklılıkların var olup olmadığı incelenmiştir.

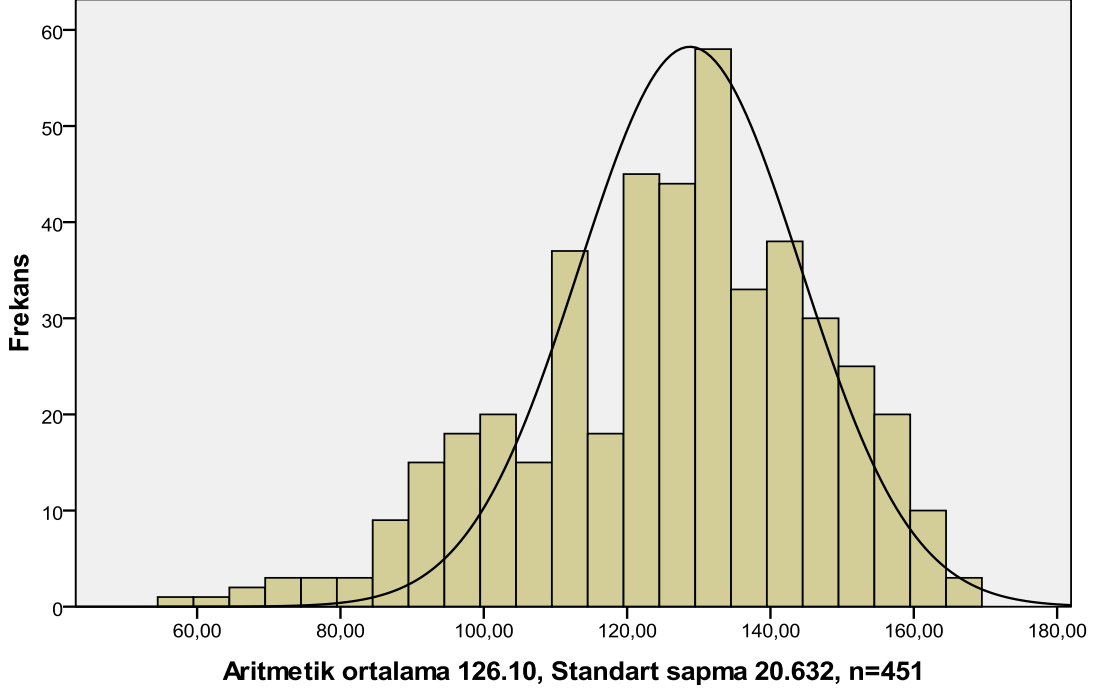
Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla uygulanan ÖMYTÖ'den elde edilen toplam puana ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 13.'te gösterilmiştir.

Tablo 13. ÖMYTÖ'den elde edilen toplam puana ilişkin tanımlayıcı istatistikler.

Birey Sayısı	Minimum	Maksimum	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma
451	57.00	165.00	126.10	20.63

Tablo 13.'teki bulgular incelendiğinde, araştırmaya katılan 451 bireyin ölçekten aldığı toplam puanların ortalaması 126.10 ve puanlara ilişkin standart sapmanın 20.63 olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle, araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının orta seviyenin üzerinde olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla uygulanan ÖMYTÖ'den elde edilen puanların dağılımının normalliği Kolmogorov – Smirnov testi ile sınanarak $Z=0.00$ yani $p<0.05$ olduğu, ölçekten elde edilen puanların mod (133), medyan (128) ve aritmetik ortalamalarının (126.10) eşit olmadığı ve Şekil 1.'de görüldüğü üzere puanların sivri bir dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle ÖMYTÖ'den elde edilen toplam puanların normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir.

Şekil 1. ÖMYTÖ'den elde edilen puanların dağılımı.

ÖMYTÖ'den elde edilen toplam puanlar normal dağılım göstermediğinden, demografik değişkenler ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasındaki farklılıkların durumunu belirlemek amacıyla, iki alt gruba sahip demografik değişkenler için T-testinin Non Parametrik alternatifi olan Mann-Whitney U testi, ikiden fazla alt gruba sahip demografik değişkenler için Anova testinin Non Parametrik alternatifi olan Kruskal Vallis testi uygulanmış ve elde edilen p değerleri yorumlanmıştır.

Tablo 14. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kız	246	251.37	61836.50	18974.50	.00
Erkek	205	195.56	40089.50		

Tablo 14.'e ait veriler incelendiğinde, Mann-Whitney U Testi sonucuna göre $p < 0,05$ olduğundan, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik

tutumları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma göstermektedir ($U=18974.50$; $p= 0,00$). Elde edilen bu farklılığa göre, kız adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları erkek adaylara nazaran daha olumludur. Alanyazında Saracaloğlu ve diğerleri (2004, s. 19), Bozdoğan ve diğerleri (2007, s. 90), Çapri ve Çelikkaleli (2008, s. 41), Camadan ve Duysak (2010, s. 777), Çiğdem (2010, s. 70), Kızıldaş ve diğerleri (2012, s. 178), Fadlemula (2013, s. 56), İlter ve Köksalan (2011, s. 120), Pehlivan Baykara (2008, s. 159) tarafından, öğretmen adaylarına yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda da, araştırma bulgularına paralel olacak biçimde, kız adayların öğretmenlik mesleğine yönelik olan tutumları, erkek adaylarınkine göre, daha olumlu düzeyde tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Bozdoğan ve diğerleri (2007, s. 90), Doğan ve Çoban (2009, s. 165), Terzi ve Tezci (2007, s. 602) ise eğitim fakültesi öğrencilerine yönelik gerçekleştirdikleri araştırmalarda, kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının erkek öğrencilerininkine göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu bulgulara ulaşmada, çalışma ve yaşam şartlarına bağlı olarak, toplum genelinde öğretmenliğin bir “bayan mesleği” olarak görülmesi önemli bir etkidir (Terzi ve Tezci 2007, s. 602). Nitekim Dursun (2008, s. 41) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya, katılan bireylerin büyük bir çoğunluğunun öğretmenlik mesleğinin bayan mesleği olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Öte yandan, tutumun duygusal bir faktör olduğu, sevgi ve kişilikle ilgili etkenlerin kızların bu mesleği seçmesinde daha belirleyici bir rol üstlendiği göz önüne alınırsa, cinsiyetin tutum üzerindeki farklılaşmada önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılabilir (Erjem, 2000, s. 71). Yurt dışında Coultas ve Levin (2002, s. 246) tarafından yapılan çalışmada da, araştırma bulgularına benzer biçimde, Malavi'de mesleği tercih eden kadınların oranının % 42; Trinidad ile Tobago'da % 70 olduğunu ve Gana'da mesleği tercih eden kadınların sayısının % 38 oranında arttığını tespit etmişlerdir. Araştırma bulgularının aksine sonuçların yer aldığı çalışmalarda ise, Açıslı ve Kolomuç (2012, s. 269), Aslim Tüfekçi (2013, s. 72), Bulut (2009, s. 20), Can (2010, s. 20), Kılıç ve Bektaş (2008, s. 20), Özder ve diğerleri (2010, s. 265), Doğan (2013, s. 62), Tunçeli (2013, s. 54) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda, cinsiyet değişkeninin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde bir farklılaşma oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 15. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
1.sınıf	119	260.83	15.911	3	.00
2.sınıf	122	232.73			
3.sınıf	123	199.24			
4.sınıf	87	206.75			

Tablo 15. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p < 0.05$). Benzer şekilde, Fadlelmula (2013, s. 56) araştırmasında sınıf düzeyi ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğunu tespit etmiştir. Tablo 16.'da görüldüğü üzere, sınıf düzeyi arttıkça tutum puanlarında 3. sınıf düzeyine kadar azalma 4. sınıfa geçişte ise bir artış olduğu görülmektedir. Fakat genel anlamda bakıldığında 1. Sınıfta öğrenim gören adayların tutum puanları diğer sınıf düzeyinde öğrenim gören adayların puanlarından daha yüksektir. Gruplar arası farklılığı belirlemek amacıyla bütün gruplara birbirleriyle ikili olarak Mann-Whitney U Testi ile karşılaştırılmış ve analizler sonucunda, 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları 3. sınıf ($p = 0.000 < 0.05$) ve 4. sınıfta ($p = 0.003 < 0.05$) okuyan öğretmen adaylarının tutumlarına göre, anlamlı bir şekilde daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının 1. sınıfta yüksek düzeyde tutuma sahip olmalarında, bölümlerini ve mesleklerini bilinçli bir şekilde istemeleri, önemli bir etken olabilir (Fadlelmula, 2013, s.56). Ayrıca araştırma bulguları dikkate alındığında, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun 1. sınıf düzeyinden 3. sınıf düzeyine kadar düşüş gösterdiği fakat 4. sınıf düzeyine gelindiğinde tekrar yükselme gösterdiği tespit edilmiştir. Bu duruma son sınıfta teorik derslerin azalarak uygulamaya yönelik derslerin artması sebep olabilir (Özder, 2010, s. 271). Alanyazında yer alan diğer bir çalışmada ise, Kılıç ve Bektaş (2008, s. 21) sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu tespit etmiş fakat tutum puanlarının sınıf düzeyi azalanların lehine olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma bulgularının aksine, Tekerek ve Polat (2011, s. 766) Saracaloğlu ve diğerleri (2004, s. 19), Açışlı ve Kolomuç (2012, s. 269) Tunçeli (2013, 54), Çiğdem (2010, s. 72) tarafından yapılan çalışmalarda, öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ile

öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığına, yani sınıf düzeyi farklı olan öğrencilerin tutum puanlarının genel olarak benzediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 16. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerini tercih etme sıralarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1 ile 5 arası tercih	209	236.29	49385.00	20839.00	.01
6 ve üstü tercih	231	206.21	47635.00		

Tablo 16.'ya ait veriler incelendiğinde, Mann-Whitney U Testi sonucuna göre $p < 0,05$ olduğundan, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, bölümlerini tercih etme sıralarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşma göstermektedir ($U=20839.00$; $p= 0.01$). Bu farklılık doğrultusunda, bölümlerini ilk 5 tercihte seçen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, 6 ve üstü tercihte seçenlerinkine göre, daha yüksek olacak biçimde tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Kılıç ve Bektaş (2008, s. 21) sınıf öğretmeni adaylarına yönelik yapmış oldukları çalışmada, adayların öğrenim gördükleri bölümü tercih sıraları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiş ve tutum puanı yüksek olan adayların bölümlerini ilk sıralarda tercih ettiğini ifade etmişlerdir. Bu duruma öğrencilerin mesleklerini isteyerek seçmeleri ve gerekli eğitimi almadan da mesleğe yönelik önceden olumlu düşüncelere sahip olmaları neden olabilir (Kılıç ve Bektaş, 2008, s. 23). Öte yandan toplumda öğretmenlik mesleğine yönelik iş garantisi algısının olması da adayların bölüme yerleşmeden önce mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olmasında önemli bir etkidir Camadan ve Duysak (2010, s. 777). Araştırma bulgularının aksine, Pehlivan Baykara (2008, s. 160), Saracaloğlu ve diğerleri (2004, s. 23) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının bölümlerini tercih etme sıraları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 17. Sınıf öğretmeni adaylarının mevcut transkript not ortalamaları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Başarısız/Şartlı	35	178.14	9.08	2	.01
Orta düzeyde başarılı	257	198.12			
İyi düzeyde başarılı	120	232.73			

Tablo 17. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mevcut transkript not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p < 0.05$). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının not ortalamaları arttıkça öğretmenliğe yönelik tutumları da daha olumlu olmaktadır. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan gruplar arasında ikili olarak yapılan Mann-Whitney-U testi sonucunda, İyi düzeyde başarılı olan öğrencilerin tutumları, derslerini başarısız/şartlı geçen ($p = 0.02 < 0.05$) ve orta düzeyde başarılı olan öğretmen adaylarından anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p = 0.00 < 0.05$). Benzer şekilde, Çiğdem (2010, s. 71) araştırmasında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile akademik başarıları arasında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşmış ve akademik başarı arttıkça öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun arttığını ifade etmiştir. Bu duruma göre, adayların sevdikleri ve istedikleri meslekte öğrenim gördükleri için akademik başarılarının da bu yönde olumlu etkilendiği söylenebilir. Çiğdem (2010, s. 85). Aksine, Saracaloğlu ve diğerleri (2004, s. 20) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının akademik başarıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 18. Sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türü ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Genel Lise	325	223.71	1.44	2	0.485
Anadolu/Anadolu Öğretmen Lisesi	102	209.27			
Diğer	14	243.54			

Tablo 18. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Benzer şekilde, Açıışlı ve Kolomuç (2012, s. 270), Can (2010, s. 23), Bozdoğan ve diğerleri (2007, s. 91), Çiğdem (2010, s. 71), Tekerek ve Polat

(2011, s. 767) ve İltter ve Köksalan (2011, s. 121) tarafından öğretmen adaylarına yönelik yapılan çalışmalarda, adayların mezun oldukları lise türleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Bulguların aksine, Saracaloğlu ve diğerleri (2004, s. 20) Kılıç ve Bektaş (2008, s. 21), Camadan ve Duysak (2010, s. 776) çalışmalarında, adayların mezun oldukları lise türleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farkın olduğunu ve sınavla öğrenci alan liselerden mezun olan adayların tutum puanlarının diğer lise türlerinden mezun olan adaylara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Tablo 19. Sınıf öğretmeni adaylarının baba öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	P
Bir okul mezunu değil	61	205.83	4.2	4	.38
İlkokul mezunu	166	224.03			
Ortaokul mezunu	74	232.12			
Lise mezunu	90	242.37			
Üniversite/Lisansüstü mezunu	57	207.96			

Tablo 19. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile babalarının öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Benzer şekilde Saracaloğlu ve diğerleri (2004, s. 21), İltter ve Köksalan (2011, s. 122), Tekerek ve Polat (2011, s. 767) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının baba öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bulguların aksine Pehlivan Baykara (2008, s. 162) yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının baba öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu tespit etmiş ve bu sonucun eğitim düzeyi lisansüstü seviyesine olanların lehinde olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 20. Sınıf öğretmeni adaylarının anne öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Bir okul mezunu değil	229	208.69	12.53	4	.01
İlkokul mezunu	152	252.36			
Ortaokul mezunu	27	221.98			
Lise mezunu	30	233.87			
Üniversite mezunu	11	169.64			

Tablo 20. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile annelerinin öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p < 0.05$). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının anne öğrenim düzeyleri lise seviyesine kadar arttıkça tutumlarında bir artış görülmektedir. Fakat, annesi üniversite mezunu olanlar ve annesi lisansüstü eğitim alan öğrencilerin tutumlarında olumsuzlaşma görülmektedir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Mann-Whitney-U sonucunda, annesi ilkokul mezunu olan öğretmen adaylarının tutumları annesi herhangi bir okul mezunu olmayanlardan anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır ($p = 0.00 < 0.05$). Diğer gruplar arasında belirli farklılıklar olsa da bu farklılıkları istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$). Benzer şekilde, Tekerek ve Polat (2011, s. 767) çalışmalarında, öğretmen adaylarının anne öğrenim düzeyleri arttıkça adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının da artış gösterdiğini tespit etmişlerdir. Aksine, Saracaloğlu ve diğerleri (2004, s. 21) ile Pehlivan Baykara (2008, s. 160) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının anne öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edememişlerdir.

Tablo 21. Sınıf öğretmeni adaylarının ailelerinde öğretmen olup olmama durumu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	120	216.37	75962.00	18704.00	0.34
Hayır	331	229.37	25964.00		

Tablo 21. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ailelerinde öğretmen olup olmama arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Benzer şekilde, Can (2010, s. 24), Tanel ve diğerleri (2007, s. 26) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin ailesinde öğretmen olup

olmaması durumu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Araştırma bulgularının aksine, Çeliköz ve Çetin (2004) gerçekleştirdikleri çalışmalarında, ailelerinde öğretmen bulunan bireylerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olmayanlara göre daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Aslan ve Akyol (2006, s. 56) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, adayların ailelerinde öğretmen olmasının veya olmamasının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde anlamlı bir farklılığa sebep olmadığını fakat ailesinde öğretmen olan adayların tutum puanlarının olmayanlara göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Korkmaz (2008, s. 148) çalışmasında katılımcıların öğretmenlik mesleğini seçmede ailede öğretmen durumunun olumlu bir etki oluşturduğunu belirtmiştir. Korkmaz ve Usta (2010, s. 12) araştırmalarında ailede öğretmenin var olma durumu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı bir farklılık olduğunu belirtmiş ve tutum puanlarının ailesinde öğretmen olmayan bireylerin lehine olduğunu bu duruma ise, öğretmen yakını olan adayların, öğretmenlik mesleğinin zor yönlerini fark etme fırsatı bulmasından kaynaklanabileceğini ifade etmişlerdir.

Tablo 22. Sınıf öğretmeni adaylarının meslek hayalleri arasında öğretmenlik mesleğinin var olması durumuna göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	293	259.81	76125.50	12653.50	.00
Hayır	156	159.61	24899.50		

Tablo 22.'ye ait veriler incelendiğinde, Mann-Whitney U Testi sonucuna göre $p < 0,05$ olduğundan, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, meslek hayalleri arasında öğretmenlik mesleğinin var olması durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşma göstermektedir ($U=12653.50$; $p= 0.00$). Bulgulara göre, meslek hayalleri içinde öğretmenliği bulunduran bireylerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olmayanlara göre daha yüksektir.

Tablo 23. Sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul öğretmenlerinden memnun olma durumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Evet	212	251.29	23.68	2	.00
Kısmen	166	216.28			
Hayır	71	166.91			

Tablo 23. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ilkökul öğretmenlerinden memnun olma durumları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0.05$). Buna göre memnun olmayanlardan memnun olanlara doğru tutum puanlarında bir artış görülmektedir. Farkın kaynağını belirlemek için Mann-Whitney-U testi yapılmıştır. Analizler sonucunda, ilkökul öğretmeninden memnun olan öğretmen adaylarının tutumları memnun olmayan ve kısmen memnun olan öğretmen adaylarından anlamlı bir şekilde daha olumlu bulunmuştur ($p<0.05$). Benzer şekilde ilkökul öğretmeninden kısmen memnun olan üniversite öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları memnun olmayanlardan anlamlı bir şekilde daha olumludur ($p<0.05$).

Tablo 24. Sınıf öğretmeni adaylarının ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyi ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
0 – 750 TL arası	99	193.23	11.75	4	.01
751 – 1500 TL arası	177	236.85			
1501 – 2250 TL arası	106	234.09			
2251 – 3000 TL arası	26	200.67			
3001 TL ve üstü	32	185.45			

Tablo 24. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0.05$). Benzer şekilde, İltter ve Köksalan (2011, s. 122), Kızıltaş ve diğerleri (2012, s. 180) tarafından yapılan çalışmalarda, öğretmen adaylarının aile gelir düzeyi ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularında düşük gelirli ve orta düzeyde gelire sahip üniversite öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, yüksek gelirli üniversite öğrencilerine göre daha olumlu olarak elde edilmiştir. Gelir düzeyleri arasındaki farkın kaynağını bulabilmek için yapılan Mann-Whitney-U sonucunda, gelir düzeyi 751 TL ile 1500 TL arasında olan bireylerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları gelir düzeyi 0 TL ile 750 TL olanlardan ve 3001 TL üzerinde olanlardan anlamlı bir şekilde daha olumlu olarak tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu sonucun ortaya çıkmasında aile geliri düşük olan öğrencilerin bu mesleği daha çok tercih etmeleri bir etken olabilir. Aksine, Saracaloğlu ve diğerleri (2004, s. 22), Pehlivan Baykara (2008, s. 165) çalışmalarında, öğretmen adaylarının ailelerinin gelir

düzeyle ilgili öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını tespit etmişlerdir.

Tablo 25. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerinden memnun olma durumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Evet	166	305.23	117.97	2	.00
Kısmen	197	203.42			
Hayır	88	127.09			

Tablo 25. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile bölümlerinden memnun olma durumları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p < 0.05$). Memnun olma durumları arasındaki farkın kaynağı belirlemek için Mann-Whitney-U testi yapılmıştır. Analizler sonucunda, bölümlerinden memnun olan öğretmen adaylarının tutumları memnun olmayan ve kısmen memnun olan öğretmen adaylarından anlamlı bir şekilde daha olumlu bulunmuştur ($p < 0.05$). Benzer şekilde bölümlerinden kısmen memnun olan üniversite öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları memnun olmayanlardan anlamlı bir şekilde daha olumludur ($p < 0.05$). Araştırma bulgularına paralel tespitlerin yapıldığı diğer bir çalışmada, Tekerek ve Polat (2011, s. 766), öğrenim gördükleri bölümü isteyerek seçen ve mezun olduktan sonra öğretmenlik yapmak isteyen öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Öte yandan, Kızıllan (2011, s. 143, 144, 145, 146) araştırmasında sınıf atmosferinin sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulamıştır. Bu çalışmalardan hareketle bölümden memnuniyet duyan öğrencilerin mesleğe karşı daha pozitif yönde tutum sergileyebileceklerini söyleyebiliriz.

4.3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesine Ait Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde sınıf öğretmeni adaylarının, araştırma kapsamında incelenmek istenen demografik değişkenlere yönelik verdiği cevaplar ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında, anlamlı farklılıkların var olup olmadığı incelenmiştir.

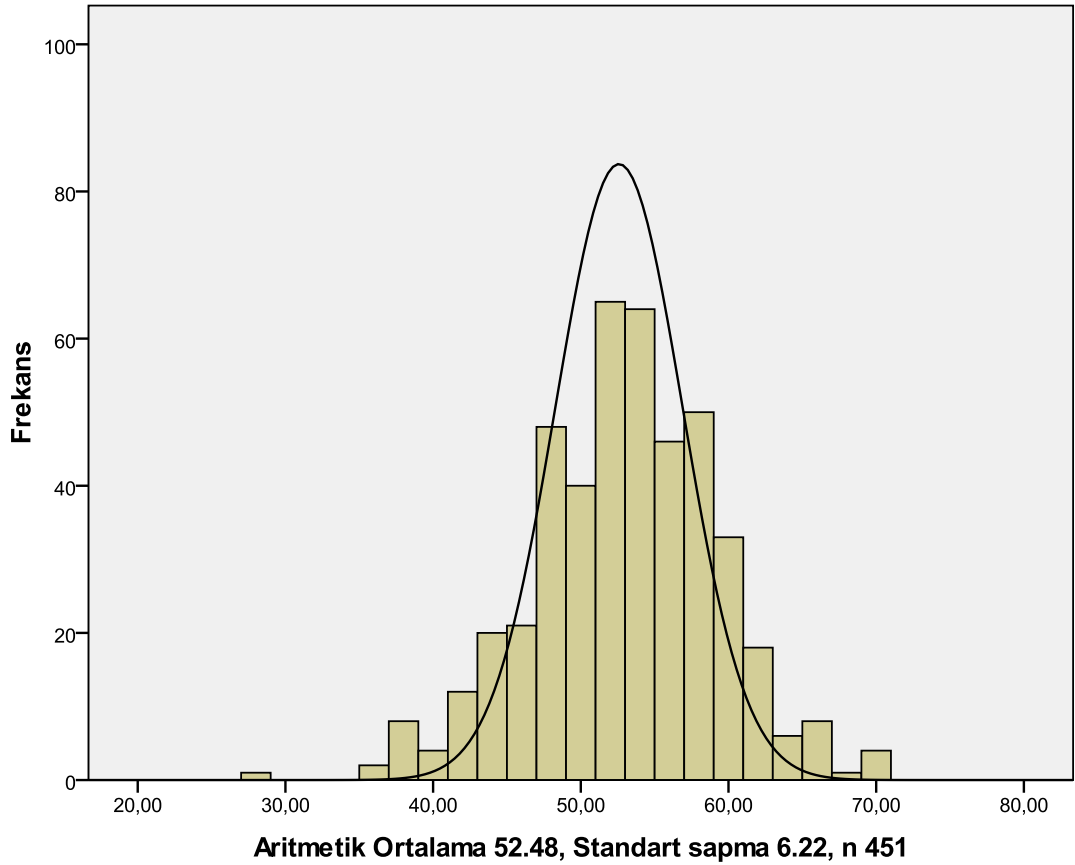
Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklerini belirlemek amacıyla uygulanan ÖYÖ'den elde edilen toplam puana ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 26.'da gösterilmiştir.

Tablo 26. ÖYÖ'den elde edilen toplam puana ilişkin tanımlayıcı istatistikler.

Birey Sayısı	Minimum	Maksimum	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma
451	28.00	70.00	52.47	6.22

Tablo 26.'daki bulgular incelendiğinde, araştırmaya katılan 451 bireyin ölçekten aldığı toplam puanların ortalaması 52.47 ve puanlara ilişkin standart sapmanın 6.22 olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle, araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklerinin orta seviyenin üzerinde olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklerini belirlemek amacıyla uygulanan ÖYÖ'den elde edilen puanların dağılımının normalliği Kolmogorov – Smirnov testi ile sınanarak $Z=0.00$ yani $p<0.05$ olduğu, ölçekten elde edilen puanların mod (51) medyan (53) ve aritmetik ortalamalarının (52.47) eşit olmadığından ve Şekil 2.'de görüldüğü üzere puanların sivri bir dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle ÖYÖ'den elde edilen puanların normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir.

Şekil 2. ÖYÖ'den elde edilen puanların dağılımı.

ÖYÖ'den elde edilen toplam puanların normal dağılım göstermediğinden, demografik değişkenler ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik arasındaki farklılıkların durumunu belirlemek amacıyla, iki alt gruba sahip demografik değişkenler için T-testinin Non Parametrik alternatifi olan Mann-Whitney U testi, ikiden fazla alt gruba sahip demografik değişkenler için Anova testinin Non Parametrik alternatifi olan Kruskal Vallis testi uygulanmış ve elde edilen p değerleri yorumlanmıştır.

Tablo 27. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kız	246	234.82	57765.00	23046.00	.11
Erkek	205	215.42	44161.00		

Tablo 27.'ye ait veriler incelendiğinde, Mann-Whitney U Testi sonucuna göre $p>0,05$ olduğundan, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma görülmemiştir ($U=23046.00$; $p= 0,11$). Benzer şekilde, Özerkan (2007, s. 82), Doğan (2013, s. 54), (Yılmaz ve Çokluk, 2008, s. 160) ve (Kasap, 2012, s. 108) sınıf öğretmenlerine, Çiftçi ve Taşkaya (2010, s. 926) sınıf öğretmeni adaylarına, Gürol ve diğerleri (2010, s. 1400), Saracaloğlu ve diğerleri (2013, s. 233), Şenol (2012, s. 80) ve Choi (2005, s. 200) öğretmen adaylarına yönelik yaptıkları çalışmalarda, sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Aksine, Çapri ve Kırıkkaleli (2008, s. 41) ile Demirtaş ve diğerleri (2011, s. 103) tarafından öğretmen adaylarına yönelik yapılan çalışmada, adayların öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir çalışmada, Usher ve Pajares (2006a, s. 125; 2006b, s. 11) öz yeterlik inancını etkileyen faktörlerin cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ifade etmişlerdir

Tablo 28. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
1.sınıf	119	225.10	1.52	3	.67
2.sınıf	122	219.26			
3.sınıf	123	223.08			
4.sınıf	87	240.80			

Tablo 28. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Benzer şekilde, Saracaloğlu ve diğerleri (2013, s. 234), Berkant ve Ekici (2007, s. 113) ile Şenol (2012, s. 82), İpek ve Acuner (2011, s. 30) ise sınıf öğretmeni adaylarının bilgisayar öz-yeterlik inançları ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aksine, Koyuncu ve Haser (2012, s. 1) sınıf öğretmeni adaylarının matematik okuryazarlığı öz-yeterlik düzeyine yönelik yaptıkları çalışmada sınıf düzeyi ile anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Şahin ve Ersoy (2009, s. 363) ise sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirmeye yönelik

yeterlik düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 29. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerini tercih etme sıralarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1 ile 5 arası tercih	209	223.44	46699.00	23525.00	.64
6 ve üstü tercih	231	217.84	50321.00		

Tablo 29.'a ait veriler incelendiğinde, Mann-Whitney U Testi sonucuna göre $p>0,05$ olduğundan, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri, bölümlerini tercih etme sıralarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşma göstermemiştir ($U=23525.00$; $p= 0.64$). Benzer şekilde, Coşkun, Özer ve Tiryaki (2010, s. 127) tarafından yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının yeterlik algıları ile öğrenim gördükleri bölümlerini tercih etme sıraları arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmişlerdir. Diğer bir çalışmada, Oğuz (2012, s. 21) öğretmen adaylarının akademik öz yeterlik inançları ile öğrenim gördükleri bölümlerini tercih etme sıraları bakımından anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aksine, Özdemir (2008, s. 289) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ile bölümlerini tercih etme sıraları arasında ölçeğin iki alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilirken bir alt boyutunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 30. Sınıf öğretmeni adaylarının mevcut transkript not ortalamaları ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Başarısız/Şartlı	35	178.14	5.35	2	.06
Orta düzeyde başarılı	257	198.12			
İyi düzeyde başarılı	120	120			

Tablo 30. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile mevcut transkript not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın görülmediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Benzer şekilde, Oğuz (2012, s. 21) sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik inançları ile akademik başarıları arasında anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Diğer bir çalışmada, Coşkun ve diğerleri (2010, s. 130) öğretmen adaylarının akademik başarılarının, adayların yeterlikleri üzerinde herhangi bir farklılaşma oluşturmadığını ifade etmişlerdir. Sınıf

öğretmeni adaylarının farklı alanlardaki yeterliklerine yönelik Koyuncu ve Haser (2012, s. 4) tarafından yapılan çalışmada, adayların matematik okuryazarlığı yeterliği ile akademik başarıları arasında anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Araştırma bulgularının aksine, Aşkın ve Demirel (2012, s. 188) sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimi yeterlikleri ile akademik başarıları arasında anlamlı farklılığın olmadığını tespit etmişlerdir. Akbaba (2013, s. 63) öğretmen adaylarına yönelik gerçekleştirdiği çalışmada, öğretmen adaylarının akademik başarıları ile öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu tespit etmiş ve yüksek başarıya sahip öğretmen adaylarının diğer başarı gruplarında bulunan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde öz-yeterlik taşıdığını belirtmiştir. Diğer bir çalışmada, Zimmerman (2000, s. 88) yeterlik algısı ile akademik başarı arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğunu belirtmiştir.

Tablo 31. Sınıf öğretmeni adaylarının mezun oldukları lise türü ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Genel Lise	325	220.53	0.02	2	0.98
Anadolu Lisesi/Anadolu Öğretmen Lisesi	102	222.74			
Diğer	14	219.32			

Tablo 31. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Benzer şekilde, Saracaloğlu ve diğerleri (2013, s. 235), Coşkun ve diğerleri (2010, s. 129) ile Gürol ve diğerleri (2010, s. 1400) tarafından öğretmen adaylarına yönelik yapılan çalışmalarda, adayların öz-yeterlikleri ile mezun oldukları lise türleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını tespit etmişlerdir. Sınıf öğretmeni adaylarının farklı alanlardaki yeterliklerine yönelik yapılan çalışmalarda ise, Özdemir (2008, s. 287) adayların öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlikleri, Koyuncu ve Haser (2012, s. 6) adayların matematik okuryazarlığı yeterliği, Şahin ve Ersoy (2009, s. 383) ise, yeni ilköğretim programındaki ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterlikleri ile mezun olunan lise türü arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını tespit etmişlerdir. Araştırma bulgularının aksine, Aşkın ve Demirel (2012, s. 185) sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe öğretimi yeterlikleri ile mezun olunan lise türü arasında anlamlı farklılığın olduğunu tespit etmiş ve Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun olan öğrencilerin yeterliliğinin diğerlerinden yüksek olduğunu ifade etmiştir. Akbaba (2013,

s. 67) öğretmen adaylarına yönelik gerçekleştirdiği çalışmasında, öğretmen adaylarının mezun olduğu lise türü ile öz-yeterlik inançları arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu tespit etmiştir.

Tablo 32. Sınıf öğretmeni adaylarının baba öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Bir okul mezunu değil	61	259.12	5.52	4	.23
İlkokul mezunu	166	215.01			
Ortaokul mezunu	74	223.31			
Lise mezunu	90	218.03			
Üniversite/Lisansüstü Mezunu	57	226.85			

Tablo 32. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile babalarının öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 33. Sınıf öğretmeni adaylarının anne öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Bir okul mezunu değil	229	226.09	1.44	4	.83
İlkokul mezunu	152	230.51			
Ortaokul mezunu	27	206.56			
Lise mezunu	30	214.67			
Üniversite mezunu	11	199.68			

Tablo 33. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile annelerinin öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmeni adaylarının hem anne hem de babalarının öğrenim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Koyuncu ve Haser (2012, s. 7) sınıf öğretmeni adaylarının matematik okuryazarlığı yeterliği ile anne eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını tespit etmişlerdir. Başarır (2012, s.73, 75) çalışmasında, çok kültürlü öz-yeterlik algı düzeyleri ile anne öğrenim düzeyi

arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunu fakat baba öğrenim düzeyi ile anlamlı bir farklılık bulunmadığını ifade etmiştir.

Tablo 34. Sınıf öğretmeni adaylarının ailelerinde öğretmen olması durumu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	120	223.37	73936.50	18990.50	0.47
Hayır	331	233.25	27989.50		

Tablo 34. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile ailelerinde öğretmen olup olmama arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 35. Sınıf öğretmeni adaylarının meslek hayalleri arasında öğretmenlik mesleğinin var olması durumuna göre öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	293	230.39	67505.50	21273.50	.22
Hayır	156	214.87	33519.50		

Tablo 35.'e ait veriler incelendiğinde, Mann-Whitney U Testi sonucuna göre $p>0,05$ olduğundan, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri, meslek hayalleri arasında öğretmenlik mesleğinin var olması durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşma göstermemiştir ($U=21273.50$; $p= 0.22$). Bulgulara göre, meslek hayalleri içinde öğretmenliği bulunduran veya bulundurmayan bireylerin öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasında bir farklılık yoktur.

Tablo 36. Sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul öğretmenlerinden memnun olma durumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Evet	212	241.49	6.51	2	.03
Kısmen	166	210.71			
Hayır	71	209.17			

Tablo 36. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile ilkökul öğretmenlerinden memnun olma durumları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0.05$). Memnun olma durumları arasındaki farkın kaynağı belirlemek için Mann-Whitney-U testi yapılmıştır. Analizler

sonucunda, ilkokul öğretmeninden memnun olan öğretmen adaylarının yeterlik algıları memnun olmayan ve kısmen memnun olan öğretmen adaylarından anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 37. Sınıf öğretmeni adaylarının ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyi ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
0 – 750 TL arası	99	200.57	3.42	4	.49
751 – 1500 TL arası	177	228.92			
1501 – 2250 TL arası	106	224.17			
2251 – 3000 TL arası	26	216.12			
3001 TL ve üstü	32	227.00			

Tablo 37. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Benzer şekilde, Başarır (2012, s.80, 81) çalışmasında, çok kültürlü öz-yeterlik algı düzeyleri ölçeğinin iki alt boyutu ile anlamlı bir farklılık bulunmadığını fakat ölçeğin bir alt boyutu ile anlamlı bir farklılık bulunduğunu ifade etmiştir.

Tablo 38. Sınıf öğretmeni adaylarının bölümlerinden memnun olma durumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik puanları arasındaki farklılığa ait Kruskal Wallis Testi sonucu.

	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Serbestlik derecesi	p
Evet	166	263.74	22.73	2	.00
Kısmen	197	208.13			
Hayır	88	194.80			

Tablo 38. dikkate alındığında, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile bölümlerinden memnun olma durumları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0.05$). Benzer şekilde, Saracaloğlu ve Yenice (2009, s. 1) sınıf ve fen bilgisi öğretmenlerinin öz-yeterlikleri ile mesleklerinden memnun olma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Memnun olma durumları arasındaki farkın kaynağı belirlemek için Mann-Whitney-U testi yapılmıştır. Analizler sonucunda, bölümlerinden memnun olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik algıları memnun olmayan ve kısmen memnun olan öğretmen adaylarından anlamlı bir şekilde daha yüksek

bulunmuştur ($p < 0.05$). Bölümlerinden kısmen memnun olan üniversite öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik algıları memnun olmayanlardan daha yüksek olsa da bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($p > 0.05$).

4.4. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Ait Bulgu ve Yorumlar

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile yeterlikleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla; katılımcıların ÖMYTÖ ve ÖYÖ'ne verdiği cevaplar sonucunda elde edilen toplam puanlar kullanılmıştır. Yöntem bölümünde belirtildiği üzere, ölçeklerden elde edilen toplam puanlar normal dağılım göstermediğinden, Spearman Rho korelasyon analizi kullanılmıştır.

Tablo 39. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yeterlikleri arasındaki korelasyon.

	Toplam Tutum
Toplam Yeterlik	.38**
p	0.00

Tablo 39. incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve yeterlikleri arasında 0.01 anlamlılık düzeyinde, 0.38 gücünde pozitif yönlü bir ilişki vardır ($p < 0.05$). İki değişken arasında hesaplanan bir korelasyon katsayısı çok düşük olsa bile, hesaplanan korelasyon katsayısı ve açıklanan varyansın pratikteki önemi dikkate alınarak, iki değişken arasında, anlamlı bir ilişkinin olabileceği söylenebilir (Büyüköztürk, 2011, 32). Bu bulgu ve ifadeler doğrultusunda, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arttıkça öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklerinin de artacağı söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulguların yorumlanıp tartışılması doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yeterliklerini çeşitli değişkenlere göre incelemek ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile yeterlik arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve yeterliklerini belirlemek için, nicel veriler kullanarak betimsel ve ilişkisel tarama yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören, rastgele seçilmiş 451 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerden elde edilen veriler “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”, “Öğretmen Yeterlik Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilmiştir. Veriler, betimleyici istatistikler ve dağılımın normal olmamasından dolayı nonparametric testlerle değerlendirilmiştir.

5.1.1. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, 246’sını kızlar, 205’ini ise erkekler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, 119’unu 1. Sınıf, 122’sini 2. Sınıf, 123’ünü 3. Sınıf ve 87’sini 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, 209’u bölümlerini ilk beş tercih arasında yazarken, 231’i daha sonraki tercihlerinde yazmıştır.

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, 3'ü başarısız, 32'si şartlı, 257'si orta düzeyde başarılı ve 120'si iyi düzeyde başarılıdır.

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, anne öğrenim düzeyleri, 229'u bir okul mezunu değil, 152'si ilkokul mezunu, 27'si ortaokul mezunu, 30'u lise mezunu, 11'i üniversite mezunu olacak biçimde bir dağılım göstermektedir.

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, baba öğrenim düzeyleri, 61'i bir okul mezunu değil, 166'sı ilkokul mezunu, 74'ü ortaokul mezunu, 90'ı lise mezunu, 54'ü üniversite mezunu ve 3'ü lisansüstü eğitim mezunu olacak biçimde bir dağılım göstermektedir.

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, 120'sinin ailesinde öğretmen varken 331'inde yoktur.

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, 293'ünün hayallerinde öğretmenlik mesleği varken, 156'sında yoktur.

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, 212'si ilkokul öğretmeninden memnun, 166'sı kısmen memnun ve 71'i ise memnun değildir.

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, ailelerinin aylık ortalama geliri, 99'unda 0-750 TL arası, 177'si 751-1500 TL arası, 106'sı 1501-2250 TL arası, 26'sı 2251-3000 TL arası ve 32'si de 3001 TL ile üstü olacak biçimde bir dağılım göstermektedir.

Araştırmaya katılan 451 sınıf öğretmeni adayının, 166'sı bölümünden memnun, 197'si kısmen memnun ve 88'i memnun değildir.

5.1.2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

Elde edilen bulgular doğrultusunda, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları orta seviyenin üzerindedir. Araştırma kapsamında, tutuma etki edebileceği düşünülen değişkenlere ait bulgular ışığında elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Mann-Whitney U Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile cinsiyetleri arasında, kızların lehine olacak biçimde, anlamlı bir farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir ($P<0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında, anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ($P<0.05$). Bulgularda sınıf düzeylerinde ki anlamlı farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U Testi yapılmış ve bu farkın kaynağının 1. ve 3. sınıf düzeylerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Mann-Whitney U Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile bölümlerini tercih etme sıraları arasında, bölümlerini ilk 5 tercih içinde seçen öğrencilerin lehine olacak biçimde, anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($P<0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mevcut transkript not ortalamaları arasında farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($P<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek için, gruplar arasında ikili olarak yapılan Mann-Whitney-U testi sonucunda, İyi düzeyde başarıya sahip adayların tutumlarının, derslerini başarısız/şartlı geçen veya orta düzeyde başarılı olan adaylardan anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir ($P<0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile annelerinin öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($P<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Mann-Whitney-U sonucunda, annesi ilkokul mezunu olan öğretmen adaylarının tutumları annesi herhangi bir okul mezunu olmayanlardan anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir ($P<0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile babalarının öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Mann-Whitney U Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ailelerinde öğretmen olup olmama arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Mann-Whitney U Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile meslek hayalleri arasında öğretmenlik mesleğinin var olması durumu arasında anlamlı bir anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($P<0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ilkokul öğretmenlerinden memnun olma durumları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($P<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek için Mann-Whitney-U testi yapılmıştır. Analizler sonucunda, ilkokul öğretmeninden memnun olan öğretmen adaylarının tutumları memnun olmayan ve kısmen memnun olan öğretmen adaylarından, benzer şekilde ilkokul öğretmeninden kısmen memnun olan üniversite öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları memnun olmayanlardan anlamlı bir şekilde daha olumlu olacak biçimde tespit edilmiştir ($P<0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($P<0.05$). Gelir düzeyleri arasındaki farkın kaynağını bulabilmek için yapılan Mann-Whitney-U sonucunda, gelir düzeyi 751

TL ile 1500 TL arasında olan bireylerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları gelir düzeyi 0 TL ile 750 TL olanlardan ve 3001 TL üzerinde olanlardan anlamlı bir şekilde daha olumlu olduğu tespit edilmiştir ($P<0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile bölümlerinden memnun olma durumları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($P<0.05$). Memnun olma durumları arasındaki farkın kaynağı belirlemek için yapılan Mann-Whitney-U sonucunda, bölümlerinden memnun olan öğretmen adaylarının tutumları memnun olmayan ve kısmen memnun olan öğretmen adaylarından, benzer şekilde bölümlerinden kısmen memnun olan üniversite öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları memnun olmayanlardan anlamlı bir şekilde daha olumlu olduğu tespit edilmiştir ($P<0.05$).

5.1.3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

Mann-Whitney U Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P> 0,05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Mann-Whitney U Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile bölümlerini tercih etme sıraları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P> 0,05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile mevcut transkript not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile babalarının öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile annelerinin öğrenim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Mann-Whitney U Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile ailelerinde öğretmen olup olmama arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Mann-Whitney U Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile meslek hayalleri içinde öğretmenlik mesleğinin var olması durumu arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile ilkokul öğretmenlerinden memnun olma durumları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Mann-Whitney-U testi sonucunda, ilkokul öğretmeninden memnun olan öğretmen adaylarının tutumları memnun olmayan ve kısmen memnun olan öğretmen adaylarından, benzer şekilde; ilkokul öğretmeninden kısmen memnun olan üniversite öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları memnun olmayanlardan anlamlı bir şekilde daha yüksek olarak tespit edilmiştir ($P<0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri ile bölümlerinden memnun olma durumları arasında

anlamli bir farkliğin olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($P<0.05$). Memnun olma durumları arasındaki farkın kaynağı belirlemek için yapılan Mann-Whitney-U testi sonucunda, bölümlerinden memnun olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik algıları memnun olmayan ve kısmen memnun olan öğretmen adaylarına göre anlamli bir şekilde daha yüksek olarak tespit edilmiştir ($P<0.05$).

5.2. Öneriler

1. Adayların 1. sınıfta mesleğe yönelik tutumları yüksek iken sınıf düzeyi ilerledikçe düşüş göstermesinin nedenleri araştırılmalı ve üniversitelerdeki sınıf öğretmenliği programlarında bu tutumu yükseltecek akademik program ve bu duruma uygun öğretim elemanları yetiştirilmelidir.

2. Öğretmenlik mesleğine ilk tercihleri arasında yer veren sınıf öğretmeni adaylarının tutum puanlarının yüksek oluşu, bilinçli tercihte bulunan öğretmen adaylarının bu meslekte daha olumlu tavır sergileyeceğinin bir göstergesidir. Buradan hareketle, bireyler daha üniversiteye gelmeden önceki dönemlerinde öğretmenlik mesleği hakkında bilgilendirilmelidir.

3. Akademik başarısı yüksek olan bireylerin tutum puanlarının olumlu yönde seyretmesi, programlarda uygulanan eğitimin olumlu etkiler kazandırdığının bir göstergesidir. Bu sonuç doğrultusunda, programlar tutumu artıracak nitelik ve yeterliğe sahip olacak biçimde geliştirilmelidir.

4. Ailesinde öğretmen olan ve ilkokul öğretmeninden memnun olan bireylerin mesleğe yönelik tutumlarının yüksek olması, bireylerin hayatlarının ilk yıllarında örnek aldığı kişilerin, ileri dönemdeki meslek seçimine yönelik olumlu katkılarda bulunduğu söylenebilir. Bu sonuç ışığında, öğretmenlik görevini icra eden bireylerin, bu konuda desteği istenerek örnek tutum ve davranışlara yönlendirilmesi gerekir.

5. Meslek hayalleri içinde öğretmenlik olan bireylerin tutumunun yüksek olması, hayallerin doğrudan bireyin yaşantısına etki ettiği söylenebilir. Bu sebeple öğretmenlik mesleğinin kişinin hayallerinde yer alabilmesi için, öğretmenlerin toplum içindeki sosyal ve ekonomik şartlarının iyileştirilmesi gerekir.

6. İlkokul öğretmeninden ve bölümlerinden memnun olan bireylerin mesleğe yönelik yeterliklerinin yüksek olması, öğretmenliğin sadece eğitim ile uygulanan bir meslek olmadığını, duygusal faktörlerinde etki düzeyinin yüksek olduğunu ortaya

koymaktadır. Bu nedenle hem ilk ve ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin hem de üniversitedeki öğretim elemanlarının, saygı ve sevgi ortamını sağlaması gerekir.

7. Bu çalışmaya benzer çalışmalar sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi farklı olan üniversitelerde daha farklı örneklem grupları ile yapıp, elde edilen bulgular karşılaştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Açışlı, S., ve Kolomuç, A. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 266 – 271.
- Akbaba, D.(2013). *Büro Yönetimi Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akyıldız, H. (1991). *Etkili Öğretmen Açısından Öğretmen Niteliğinin Önemi*. Eğitimde, Arayışlar I. Sempozyumunda sunulan bildiri. Kültür Koleji Genel Müdürlüğü Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi, İstanbul, Türkiye, 13 - 14 Nisan.
- Akyüz, Y. (2012). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000 - M.S. 2012* (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aslan, D. ve Akyol, A.K. (2006). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik Tutumları ve Mesleki Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 51-60.
- Aslım Tüfekçi, S. (2013). İlköğretim Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 65-81.
- Aşkın, İ. ve Demirel, M. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Öğretimi Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 178-189.
- Ataünal, E. (1987). *Yüksek Öğretim Kurulunun İlkokul Öğretmeni Yetiştirmeye İlişkin Projeksiyonu*. Öğretmen Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarının Dünü, Bugünü ve Geleceği Sempozyumunda sunulan bildiri. Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye, 8 – 11, Haziran.
- Aydın, R., şahin, H. ve Topal, T. (2008). Türkiye’de İlköğretime Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Nitelik Arayışları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 119 – 142.
- Başarıır, F. (2012). *Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime İlişkin Görüşlerinin ve Öz-Yeterlilik Algılarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Berkant, H,G. ve Ekici, G. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretiminde Öğretmen Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri ile Zeka Türleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (1), 113-132.

- Bozdoğan, A. E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine ilişkin Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 83-97.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14, 13 – 24.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Camadan, F. ve Duysak A. (2010). *Farklı Programlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması (Rize Üniversitesi Örneği)*. International Conference on New Trends in Education and Their Implications konferansında sunulan bildiri. Antalya, Türkiye 11–13 Kasım.
- Can, G. (1987). Öğretmenlik Meslek Anlayışı Üzerine Bir Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(1), 159 – 170.
- Can, Ş. (2010). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 13-28.
- Coşkun, E., Özer, B. ve Tiryaki, E.N. (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 123-136.
- Choi, N. (2005). Self-Efficacy and Self-Concept as Predictors of College Students' Academic Performance. *Psychology in the Schools*, 42(2), 197-205.
- Coultas, C.J, ve Lewin, M. K., (2002). Who Becomes a Teacher? The Characteristics of Student Teachers in Four Countries. *International Journal of Educational Development*, 22, (3-4), 243-260.
- Çapa, Y. & Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18, 69 – 73.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlilik inançlarının cinsiyet, program ve Fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9(15), 33 – 53
- Çeliköz, N., Çetin, F. (2004). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*. 32(162), 136 – 145.

- Çetinkaya, R. (2007). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları.(Yüksek Lisans Tezi)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya. 2007
- Çiftçi, S. ve Taşkaya, S.M. (2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öz-Yeterlik ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişki. *NWSA*, 5 (3), 921-928.
- Çiğdem, G. (2010).*Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Öğrenme Stilleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüsklisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Demirel, Ö. (2003). *Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36 (150), 96-111.
- Diken, H, İ. (2004). Öğretmen Yeterlik Ölçeği Türkçe Uyarlaması, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 16, 102-112.
- Doğan, S. (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algısı ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Doğan, T. ve Çoban, A, E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 157-168.
- Duran, E., Sezgin, F. ve Çoban, O. (2011). Aday Sınıf Öğretmenlerinin Uyum Ve Sosyalleşme Sürecinin İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 31, 465 – 478.
- Dursun, C. (2008). Sınıf öğretmenliği aday öğretmenlerinin profili (Ankara örneği). *(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara. 2008.
- Erdem, A. R. (1998). *21 Yüzyıla Girerken Nasıl Bir İnsan Modeli Yetiştirelim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erjem, Y. (2000). Öğretmenlik mesleğine yönelmede ailenin işlevi: öğretmenlik meslek bilgisi programına katılan öğrenciler üzerine bir araştırma, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2),70-79.
- Eş, Ü. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinin incelenmesi. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)*. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Niğde. 2010.

- Fadlelmula, F, K. (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *TURJE*, 4 (2), 55-63.
- Gürol, A., Altunbaş, S. ve Karaaslan, N. (2010). Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnançları ve Epistemolojik İnançları Üzerine Bir Çalışma. *NWSA*, 5(3), 1395-1404.
- İlter, İ., ve Köksalan, B. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Olan Tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 21(1), 113 – 128.
- İpek, C. ve Acuner, H.Y. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilgisayar Öz-Yeterlik İnançları ve Eğitim Teknolojilerine Yönelik Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 23-40.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (23. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kasap, D. (2012). *Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları ile Mesleklerine Yönelik Bilgisayar ve İnternet Kullanımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Kılıç, D, ve Bektaş, F. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18, 15 - 25.
- Kızılhan, P. (2011). *Sınıf Atmosferinin Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Başarısına Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kızıлтаş, E., Halmatov, M. ve Sarıçam, H. (2012). Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (23), 173 – 189.
- Kılıç, D, ve Bektaş, F. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18, 15 - 25.
- Korkmaz, J. (2008). *Alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin durumu ve sınıf öğretmenliği mezunlarıyla karşılaştırılması*. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, Ö. ve Usta, E. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumları ile Algıladıkları Etkileşim-İzlenme Kaygıları ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Aralık, 2010.
- Koyuncu, İ. ve Haser, Ç. (2012, Haziran). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematik Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Düzeyleri ile Akademik Başarıları Arasındaki

İlişkinin İncelenmesi. 10. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, s. 1-10, Niğde Üniversitesi, Niğde.

- MEB. (2004). Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2008). *MEB Öğretmenlik Yeterlilikleri-Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlilikleri*. Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
- Oğuz, A. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademik Öz Yeterlik İnançları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2 (2), 15-28.
- Özdemir, S.M. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 54, 277-306.
- Özder, H., Konedralı, ve Zeki, C, P. (2010) Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16 (2), 253-275.
- Özerkan, E. (2007). *Öğretmenlerin Öz-Yeterlik Alguları ile Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Benlik Kavramları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Özgür, F, N. (1986). *Tutum ölçeği, öğretmenlik mesleğine karşı tutumu ölçmeye çalışan bir araştırma*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pehlivan, Baykara, K. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 151-168.
- Saracaloğlu, A, S., Serin, O., Bozkurt, N. ve Serin, U. (2004). Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 311, 16-27.
- Saracaloğlu, A, S. ve Yenice, N. (2009). Fen Bilgisi ve Sınıf Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Eğitimde Kurum ve Uygulama Dergisi*, 5 (2), 244-260.
- Saracaloğlu, A, S., Yenice, N. ve Özden, B. (2013). Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Öz-yeterlik Algularının ve Akademik Kontrol Odaklarının İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (34), 227-250.
- Saracaloğlu, A. S., Kumral, O., ve Kanmaz, A. (2009). Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterlilikleri, Kaygıları ve Akademik Güdülenme Düzeyleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 4(2), 38 – 54.

- Semerci, Ç.(2004). Türkiye’de Öğretmen Tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(1), 137 – 146.
- Senemoğlu, N. (2001). Öğrenci Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlilikleri Eğitimde Yansımalar. *Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı Yayınları*. 6, 193 – 215.
- Sönmez, V. (Ed.). (2011). *Eğitim Bilimine Giriş* (8. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık
- Şahin, Ç. ve Ersoy, E. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yeni İlköğretim Programındaki Ölçme-değerlendirme Konusundaki Yeterlilik Düzeylerine İlişkin Algıları. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (2), 363-386.
- Şenol, F, B. (2012). *Okul Öncesi Öğretmen Adayları ile Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz-yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Şimşek, A. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Şişman, M. (2011). *Eğitim Bilimine Giriş* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tanel, R., Kaya Şengören, S. ve Tanel, Z. (2007). Fizik Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 1-9.
- Taşpınar, M. (Ed.). (2004). *Öğretmenlik Mesleği* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Terzi, A, R. ve Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 593-614.
- TDK. (1998). *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK yayınları.
- Tekerek, M. ve Polat, S. (2011, Eylül). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. 5. *International Computer & Instructional Technologies Symposium*, Fırat Üniversitesi, ELAZIĞ/TÜRKİYE.
- Tunçeli, H, İ. (2013). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3 (3), 51-58.
- Usher, E. L., & Pajares, F. (2006a). Sources of Academic and Self-Regulatory Efficacy Beliefs of Entering Middle School Students. *Contemporary Educational Psychology*, 31, 125-141.

- Usher, E. L., & Pajares, F. (2006b). Inviting Confidence in School: Invitations as a Critical Source of The Academic Self-Efficacy Beliefs of Entering Middle School Students. *Journal of Invitational Theory and Practice*, 12, 7-16.
- Yılmaz, K. ve Çokluk Bökeoğlu, Ö. (2008). Primary School Teachers' Belief of Efficacy. Ankara University, *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 41 (2), 143-167.
- Zimmerman, B., J. (2000). Self-Efficacy: an Essential Motive to Learn. *Contemporary Educational Psychology*. 25, 82-91.

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

Bu bölümde sizinle ilgili kişisel sorular yer almaktadır. Size uygun olan seçeneğin başındaki kutucuğun içine (X) işareti koyarak cevaplandırınız.

1) Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2) Sınıfınız:

1. Sınıf 2. Sınıf 3. Sınıf 4. Sınıf

3) Üniversiteye yerleşirken, okuduğunuz bölümü kaçınıcı sırada tercih etmişiniz?

.....

4) Mevcut transkript not ortalamanız:

5) Mezun olduğunuz lise türü:

Genel Lise Anadolu Lisesi
 Anadolu Öğretmen Lisesi Fen Lisesi
 Özel Lise İmam Hatip Lisesi
 Mesleki – Teknik Lise Diğer (Belirtiniz).....

6) Babanızın öğrenim düzeyi:

Herhangi bir okul mezunu değil İlkokul mezunu
 Ortaokul mezunu Lise mezunu
 Üniversite mezunu Lisansüstü eğitim almış
(yüksek lisans, doktora)

7) Annenizin öğrenim düzeyi:

Herhangi bir okul mezunu değil İlkokul mezunu
 Ortaokul mezunu Lise mezunu
 Üniversite mezunu Lisansüstü eğitim almış (yüksek
lisans, doktora)

8) Ailenizde (Anne – Baba - Kardeş) öğretmen var mı?

Hayır

Evet

9) Meslek hayalleriniz içinde öğretmenlik var mıydı?

Hayır

Evet

10) İlkokul öğretmeninizden memnun muydunuz?

Hayır

Kısmen

Evet

11) Ailenizin aylık ortalama geliri:

0-750 TL arası

1501-2250 TL arası

3001 TL ve üstü

751-1500 TL arası

2251-3000 TL arası

12) Bölümünüzden memnun musunuz?

Hayır

Kısmen

Evet

EK 2. Öğretmen Yeterlik Ölçeği

Bölüm 1: Öğretmen Adaylarının Yeterlilikleri						
Bu bölümde öğretmen adaylarının yeterliliklerini ölçmek için tutum ölçeği bulunmaktadır. Düşüncelerinizi Kesinlikle Katılmıyorum ile Kesinlikle Katılıyorum arasında size uygun bölümü (X) şeklinde işaretleyerek ifade etmeniz istenmektedir. Lütfen her bir maddeyi cevaplamaya çalışınız.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Öğrencilerden biri sınıf düzenini bozucu davranışlar gösterirse, öğrenciyi olumlu yönde yönlendirecek bazı yöntemler bilirim.					
2	Eğer öğrenciler evde gerekli disiplini almamışlarsa, muhtemelen okulda da disipline edilemezler.					
3	Eğer gerçekten çok çaba sarf edersem, ulaşılması zor veya motivasyonsuz öğrencilere bile öğretim verebilirim.					
4	Eğer anne-babalar çocuklarının başarısı için daha fazla çaba harcarsalarsa öğretmenler de daha fazla çaba gösterebilirler.					
5	Gerçekten çaba sarf ettiğim zaman, en zor öğrencilere bile öğretim verebilirim.					
6	Öğrencinin sınıfta bulunduğu sürenin öğrenci üzerindeki etkisi, öğrencinin ev ortamının öğrenci üzerindeki etkisinden daha azdır.					
7	Eğer öğrencilerden biri bir önceki dersle ilgili bilgileri hatırlayamazsa, bir sonraki derste o öğrencinin hatırlama becerilerini arttırmak için gerekli yöntemleri bilirim.					
8	Öğrenci başarısı düşünüldüğü zaman, öğretmen gerçek anlamda pek fazla bir şey yapamaz. Çünkü öğrencinin öğrenme motivasyonu ve çalışması çoğunlukla öğrencinin ev ortamına bağlıdır.					
9	Ev ortamının öğrenci üzerindeki olumsuz etkisi, iyi bir okul eğitimi ile etkisiz hale getirilebilir.					
10	Öğrencinin ev ortamının öğrencinin başarısı üzerinde çok fazla etkisi olduğundan benim başarabileceğim oldukça sınırlıdır.					
11	Aldığım öğretmenlik eğitimim ve/veya deneyimim, etkili bir öğretmen olmam için gerekli becerileri bana sağlamadı.					
12	Öğrencilerimin sahip oldukları pek çok öğrenme problemleri ile başa çıkma konusunda eğitim almadım.					
13	Öğrencilerin aldıkları notlarda yükselme olduğu zaman; bunun nedeni, öğretmenlerin daha etkili öğretme yöntemleri bulmasındandır.					
14	Bir öğrencinin öğrenme kapasitesi, o öğrencinin anne-babasıyla ilgili faktörlerle doğrudan ilişkilidir.					
15	Öğrencilerinden birinin verilen bir ödevle ilgili problemleri olduğu zaman ödevi öğrencinin öğrenme düzeyine uyarlamada sıklıkla zorluklar yaşıyorum.					
16	İyi bir öğretim becerisine sahip öğretmen bile, çoğu öğrenciye çeşitli konuları öğretmede başarılı olamayabilir.					

EK 3. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

Bölüm 2: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Öğretmenlik sosyal itibarı en fazla olan mesleklerden birisidir.					
2	Öğretmenlik zevkli bir meslektir.					
3	Bunca meslek dururken öğretmenliği seçmek çaresizlikten başka bir şey değildir.					
4	Öğretmenlik sevilen, beğenilen bir meslektir.					
5	Öğretmenlik, onun bunun kapisine boyun eğmekten başka bir şey değildir.					
6	Ülkenin kalkınmasında en çok rolü olan meslek öğretmenliktir.					
7	Öğretmenlik mesleğini seçen bir insan aydın bir kişi olmak için sürekli olarak bilgisini ve kendisini geliştirir.					
8	Öğretmenlik bir sanattır, özel yetenek ister.					
9	Öğretmenlik, hem bireylerin hem de toplumun kaderini elinde tutan önemli bir meslektir.					
10	Öğretmenlik mesleği, insana üstün nitelikler kazandıran bir meslektir.					
11	Öğretmenlik monoton olan, insanı belli kalıplara sokan bir meslektir.					
12	Öğretmenliğin zevkli yanlarından biri öğrencilerin başarısızlıklarını yüzlerine vurmaktır.					
13	Öğretmenler olmasaydı, toplumumuz bugünkü durumundan çok geride olurdu.					
14	Öğretmenliğin meslekler arasındaki yeri en alt basamaklardadır.					
15	İyilik etme fırsatını bulabileceğimiz mesleklerin önde gelenlerinden biri de öğretmenliktir.					
16	Öğretmenlik zor ve sorumluluk isteyen bir meslektir.					
17	Öğretmenlik en basta seçilmesi gereken bir meslektir.					
18	Huzur ve mutluluğu öğretmenler bulur.					
19	İnsanlara değer verme imkânını sağlayan meslek öğretmenliktir.					
20	Öğretmenlik sevilecek bir meslek değildir.					
21	Çağdaş olmayı sağlayan meslekleri sıralasaydım öğretmenliği başa koyardım.					
22	Dost, yardım sever insanlar bulmak isterseniz, öğretmenlere başvurun.					
23	Öğretmenlikten başka ne is olsa yaparım.					
24	Öğretmenlikte tarafsız olmak gerekir.					
25	Öğretmenlikte sözüne güven duyulması önemlidir.					
26	Öğretmenlik hiçbir çekici yanı olmayan bir meslektir.					
27	İnsan, ancak mecbur olursa öğretmenlik mesleğini seçer.					
28	Öğretmenliğin toplumda bir yeri ve değeri yoktur.					
29	Öğretmenlik insana endişeden başka bir şey vermeyecektir.					
30	Dünyaya tekrar dönebilmem yine öğretmenliği seçerim.					
31	Öğretmenlikten bıkmayanların pek de akıllı oldukları söylenemez.					
32	Öğretmenliğe çocukluğun bir parçası olmaktan öte yaşamda yer vermek gerekmez.					
33	Meslekler teraziye kónsa en ağır gelenlerden bir de öğretmenlik olur.					

ÖZ GEÇMİŞ

Sümevra CEYHAN, 1984 tarihinde Elazığ'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Elazığ'da tamamladı. 2007 yılında Fırat Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Matematik Bölümü lisans eğitimini tamamladı. 2008 yılında Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Matematik Öğretmenliği'nde tezsiz yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2012 yılında Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak başladığı görevine halen devam etmektedir. Evli ve iki çocuk annesidir.